
LIMBURG 2.24

EEN CONTRACT MET DE LIMBURGERS

LIMBURG

LIMBURG 2.24
Een contract met de Limburgers

INLEIDING - VISIE: LIMBURG HET BESTE MERK

Alle regio's willen hetzelfde. groeien, jobs creëren, welvaart en welzijn garanderen voor hun inwoners. Onder invloed van de globalisering is de onderlinge concurrentie tussen de regio's groot. De paradox tussen "global" en "local" speelt hier de eerste viool. In een wereld die steeds meer integreert moeten regio's juist op basis van hun lokale kenmerken in beeld zien te komen. Wij moeten daarom de kracht die vervat zit in onze troeven blijven uitspelen. Het ongenaakbare Limburggevoel, onze warme gastvrije samenleving, onze diversiteit, onze unieke korte beslissingslijnen, onze beschikbare ruimte en unieke geografische ligging zijn allemaal onderscheidende elementen die het verschil kunnen maken.

Limburg is een sterk merk! Daarvan is inmiddels iedereen overtuigd. Nu is het zaak verder te groeien naar het beste merk. Daarom moeten wij slim zijn, want wie niet slim is, kan niet sterk zijn. Dit wil niet zeggen dat wij slimmer moeten zijn dan de anderen of dat wij zo nodig de slimste regio van de wereld moeten worden. Neen, beter is de slimste regio voor de wereld te willen zijn. Wij moeten gaan voor het uittekenen van slimme strategieën die ons sterk maken in de concurrentie om bewoners, bedrijven, bezoekers. Onze regio moet in alle opzichten aantrekkelijk zijn voor wonen en leven, voor ondernemen en investeringen, ... Het afleggen van de weg naar succes zal – uiteraard – niet zonder moeilijkheden of tegenslagen verlopen. De verwachting is dat het hard werken zal zijn, elke dag opnieuw, voor iedereen. Zonder deze inspanningen zullen er unieke kansen aan deze provincie voorbijgaan. Juist het meer dan anderen nastreven van de ambitie van

een topregio en hard en met bezieling, maar ook met voldoening werken aan de realisatie daarvan, past bij de Limburgse mentaliteit en geeft zeker een voorsprong.

Elke beleidsvisie die de bakens wil uitzetten voor een kwaliteitsbeleid en toekomststrategie voor Limburg en de Limburgers, wordt op grotere schaal geconfronteerd met ingrijpende veranderingen en vragen over:

- de zin of onzin van het vrijemarktdenken,
- de beperktheden van het globalisme,
- de ombuiging van het multiculturele naar het interculturele,
- de vergrijzing en de ontgroening,
- de nood aan duurzaamheid,
- de beleveniseconomie,
- het zoeken naar nieuwe financiële en economische modellen.

Ontwikkelingen en problemen waar wij niet direct vat op hebben.

Veranderingen komen steeds sneller en de concurrentie vanuit andere regio's neemt verder toe. Om als provincie Limburg een belangrijke rol te vervullen, is naast een solide basis ook een continue vernieuwing en de wil om het steeds beter te doen nodig.

Het algemene streven naar groei, vertrekkend vanuit de potenties van Limburg kan samengevat worden in één centrale doelstelling: werk, werk, werk in een duurzame context.

Productiviteit, innovatie, internationaliseren, clustering, duurzaamheid, creativiteit en ondernemerschap worden in de diverse beleidsnota's als deel van de oplossing en het nieuwe te volgen beleid voorgesteld.

Op het terrein verlopen de aanpassingen en veranderingen echter traag, te traag. Reden waarom met Limburg 2.24 een visie en actiekader wordt aangereikt om de regionale socio-economische ontwikkeling van Limburg te stimuleren.

Limburg 2.24 wil een pleidooi zijn voor het versterken van het regionale beleid door het in handen nemen van de eigen verantwoordelijkheden in de ontwikkeling van Limburg. Limburg is een provincie met heel wat intrinsieke sterktes die, als ze op een goede manier voort uitgebouwd worden, kunnen zorgen voor een vrij unieke regio die veel te bieden heeft op het gebied van wonen, werken, leven en ontspannen. Zo is er de centrale ligging van Limburg in het Europese middegebied, de talrijke open, groene ruimtes, het potentieel aan ontsloten industrie-terreinen, alsook de korte afstanden en informele contacten tussen de Limburgse verantwoordelijken en de aanwezige sociale samenhang.

Het streefdoel is om Limburg tegen 2024 onderscheidend te maken ten opzichte van de omliggende provincies en regio's. Daarom moeten we het steeds beter willen doen en dit op alle beleidsdomeinen en voor alle mensen. Er moet een continu proces van bouwen aan de toekomst op gang komen, waarbij men bereid is om permanent bij te sturen en waar nodig aan te passen.

Strategieën worden voor verscheidene jaren uitgezet en gaandeweg in de uitvoering aangepast en geactualiseerd.

Met Limburg 2.24 willen wij een bijdrage leveren om de langetermijntwik-

kelingen binnen de provincie een duidelijke richting te geven. Er is toegewerkt naar de formulering van een integrale visie ten aanzien van de toekomstige uitbouw van de provincie. Als tijdsperspectief wordt daarbij het jaar 2024 aangehouden.

Limburg 2.24 is het resultaat van een grondige analyse van bestaand studiemateriaal en een uitvoerige en diepgaande gesprekkenronde met meer dan vijftig kernspelers binnen het Limburgse socio-economische en maatschappelijke weefsel¹.

Limburg 2.24 bouwt voort op de visies en aandachtspunten van het eerste Limburgplan.

Met de uitvoering van het Limburgplan 2006–2009 werd een punt gezet achter de “reconversie” van onze provincie, en dit met succes. Limburg heeft momenteel op veel domeinen een betere uitgangspositie verworven en heeft de vroegere achterstand vrijwel weggewerkt. Het werkloosheidsoverschot ligt om en bij de 1500 werkzoekenden. De Limburgse economie moet zich nu verder sterken en zich ontwikkelen tot een dynamische, innovatieve en duurzame (kennisintensieve) economie.

In deze strategie vormen mensen het belangrijkste kapitaal. Daar moeten we de nadruk op durven leggen. Onze mensen, onze kennis, zijn een essentiële bouwsteen voor onze groei. Onderwijs, onderzoek, het stimuleren van debat en creativiteit worden de allerbelangrijkste investeringen van de toekomst. Zij zijn nodig om de grote uitdagingen, te beginnen met de klimaatverandering, slim aan te gaan. Deze transitie moet ons morgen naast de noodzakelijke creatie van jobs en welvaart ook een antwoord geven op een aantal belangrijke sociaalmaatschappelijke uitdagingen die onze provincie kenmerken zoals de vergrijzing, de verarming en de verkleuring.

Limburg 2.24 wil dit proces begeleiden en sturen en wil een ambitieus traject uitzetten op weg naar het Limburg van 2024. Limburg 2.24 moet onze sociaaleconomische koers voor de volgende 12 jaar vastleggen en moet tegelijkertijd onze regio wapenen tegen de concurrentie uit de rest van de wereld.

Limburg wil een topregio worden die duurzame welvaartscreatie garandeert. Dit betekent durven ambitieus te zijn door de zaken anders en beter te doen. Hierbij is een ruime blik op de wereld een stimulus voor ontmoeting met andere culturen. Cultuur prikkelt, reikt nieuwe inzichten aan, roept vragen op en bevordert het gemeenschapsgevoel. Een dynamisch cultuurbeleid geeft meerwaarde en is essentieel voor een omgeving waar het goed is om te leven, te werken en te ondernemen. Succesrijke regio's of steden worden gekenmerkt door een open en dynamische cultuur die zich openstelt voor invloeden en deze verwerkt tot een nieuwe cosmos. De Limburgse multiculturele samenleving is daarom een hefboom voor sociale en economische ontwikkeling.

De investeringen in cultuur moeten daarom worden afgemeten op hun potentieel en hun bijdrage aan het algemeen beleid van diversiteit (uitwisseling, educatie en

---

1 Aan het einde van de nota is een overzicht van de gesprekspartners opgenomen.

ontmoeting), culturele ontwikkeling (creatief, bevragend, vernieuwend) en duurzaamheid (milieu, erfgoed).

Vlaanderen en Limburg staan duidelijk voor een aantal prangende en grote maatschappelijke en economische uitdagingen. Vlaanderen wil deze uitdagingen niet zomaar aangaan, maar wil daarenboven excelleren op elk maatschappelijk domein: wetenschappelijk, economisch, ecologisch, onderwijskundig, sociaal, internationaal en bestuursmatig. Dat is een ambitieuze doelstelling, die nood heeft aan een aantal grote doorbraken.

Voor Limburg betekent dit dat we samen met Vlaanderen onze kansen moeten grijpen, voortbouwen op onze sterke punten en vooral antwoord moeten geven op de prioritaire vragen naar toegang tot werk, toegang tot onderwijs en toegang tot zorg.

Het Groenboek en Witboek voor een nieuw industrieel beleid in Vlaanderen, de conceptnota innovatiecentrum Vlaanderen en het programma van Vlaanderen in Actie zijn hierbij een leidraad geweest.

2.

CONCRETE KEUZES

Labo Limburg

Geen enkele regio in Vlaanderen biedt zoveel ruimte om nieuwe ideeën uit te proberen en vernieuwende initiatieven te starten. Omdat Limburg één regio is, waar iedereen – als het er op aan komt – aan één zeel trekt, kan hier geëxperimenteerd worden en zijn we een testlabo voor vernieuwing, creativiteit en innovatie en dit over alle tegenstellingen heen.

Want dit is het unieke van Limburg: hier is er een eenheid van structuren en zijn we één in denken en doen. Limburg kan met haar labofunctie het verschil maken.

Limburg 2.24 steunt op twee grote assen die de dragers worden van het ontwikkelingsbeleid, met name: SLIM & DUURZAAM – TALENT & OPLEIDING.

Binnen deze twee assen leggen wij focus op 10 actielijnen.

SLIM & DUURZAAM	P.9
2.1. Ruimte en infrastructuur	p.9
2.2. Duurzame regio	p.14
2.3. Innovatie & Speerpuntenbeleid	p.15
2.3.a. THOR-park – EnergyVille – Smartgrids	
2.3.b. Life sciences	
2.3.c. Slimme logistiek	
2.3.d. ICT, nieuwe media en creatieve industrie	
2.3.e. Digitale economie	
2.3.f. Zorg economie	
2.3.g. Toerisme	
2.3.h. Landbouw en fruitsector	
2.3.i. Automotive	
2.3.j. Bouw	
2.3.k. Greenville – Clean & Greentechnologie	
2.4. Industrieel beleid	p.28
2.5. Acquisitiebeleid	p.30
TALENT & OPLEIDING	P.33
2.6. Toegang tot onderwijs	p.33
2.7. Levenskwaliteit	p.38
2.8. Internationaliseren	p.44
2.9. Trots op Limburg	p.45
2.10. Bestuur	p.46

Deze 10 actielijnen moeten de “aandrijvers” worden van de duurzame, sociale en slimme groei die wij willen realiseren. Zij moeten de basis vormen voor de creatie van een hoogkwalitatieve talentrijke regio die innovatie en creativiteit genereert.

BESLUIT	P.49
----------------------	-------------

SLIM & DUURZAAM

2.1. RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR

Algemeen

Onze steden en gemeenten moeten op zoek naar hun sterke lokale punten en deze kwalitatief en slim invullen en vermarkten. De beste ideeën liggen immers op straat of komen tot stand in netwerken. Simpele inzichten zijn vaak de sleutel voor ontwikkeling en daarop moeten wij durven inzetten en investeren.

Het beeld van Limburg als één grote groene stadsregio kan maar werken als alle onderdelen perfect op elkaar inspelen. Limburg als stadsregio moet trachten alles te bieden wat een slimme stad te bieden heeft. Met onze divers samengestelde bevolking moet het lukken om talentvolle mensen te betrekken in de uitbouw van Limburg als een creatieve regio. Een slimme stadsregio als Limburg zoekt immers kwaliteit in haar kleinste vezels.

Daarom wordt ingezet op stadsvernieuwingsprojecten die de lokale woon- en leefkernen versterken. Versterking van de kernen van het regionaal stedelijk gebied, verhoogde kwaliteitsvolle uitbreiding van de Klein Stedelijke Gebieden (KSG) en nieuwe ruimtelijke goed afgewogen ontwikkelingen in kernen gelegen in de omgeving van verkeersknooppunten, moeten van Limburg een eigen op maat geschreven veranderingsruimte maken waarin de leefbaarheid en functionaliteit worden versterkt en de beleving van de publieke ruimte wordt verhoogd.

Het gaat dus om duurzame en kwaliteitsversterkende keuzes. Kwaliteit van de openbare ruimte en duurzame ontwikkeling zijn de streefdoelen om Limburg blijvend als een kwaliteitsregio te beleven.

De hoeveelheid aan open, groene ruimte is momenteel immers één van de sterke troeven van Limburg. Om deze troef te behouden zal er tegen 2024 ingezet worden op enerzijds de realisatie van meer samenhangende groene gebieden en anderzijds op cohesie en verdichting op het vlak van wonen en werken. Er zal gezocht worden naar meer efficiënte en innovatieve manieren van ruimtegebruik, met een grote zorg voor de integrale toegankelijkheid van de publieke ruimte. Initiatieven m.b.t. onze publieke infrastructuur zullen daarom steeds gestoeld zijn op het “universal design principe”.

In stedelijke centra zal bijvoorbeeld hoogbouw gekoppeld aan grotere publieke ruimte in de onmiddellijke omgeving voor een kwaliteitsvolle verdichting moeten zorgen. Daarnaast zal met voorrang gewerkt worden aan de realisatie van de programmadoelstellingen voor wat betreft sociale woningen, serviceflats, assistentiewoningen en rusthuisbedden (zie ook thema 2.7. Levenskwaliteit).

Rekening houdend met het aantal unieke geïdentificeerde kandidaat-huurders is er in Limburg nog een kleine stijgende trend in de wachtlijsten. In Vlaanderen is de stijging meer significant waardoor het aandeel van Limburg in de wachtlijsten voor een sociale woning verminderd is tot 14,5 %.

In het totale huurpatrimonium van vmsw bedraagt het aandeel van de Limburgse gezinnen ca. 12,70 % wat overeenstemt met het aandeel van de Limburgse gezinnen in het totale aantal huishoudens in Vlaanderen (12,69 % in 2008).

Voor sociale huisvesting beantwoordt een jaarlijkse groei van 500 wooneenheden (vandaag ca. 160) voor de huursector en 220 wooneenheden (vandaag ca. 130) voor de koopsector, aan de doelstelling om tegen 2020 de wachtlijsten weg te werken. Voor serviceflats en assistentiewoningen worden de behoeften in de lopende projectperiode 2010-2014 geraamd op respectievelijk 516 en 324 of samen 840 eenheden.

Economisch

Voor industriële vestigingen zal inbreiding, het prioritair aansnijden van restgronden en het weren van sterk vervuilende of ruimteverslindende activiteiten bijdragen tot een duurzaam ruimtebeleid.

Limburg beschikt met een reserve van bijna 1 000 ha over de grootste reserve bedrijventerreinen in Vlaanderen. In samenwerking met LRM zullen op korte termijn reeds nieuwe terreinen op de markt gebracht worden. Hierbij staan regionale spreiding, duurzaamheid en sectorspecifieke differentiatie voorop. Als uitdaging wordt vooropgesteld dat 80 % van de voorraad niet benutte bedrijventerreinen tegen 2024 ingevuld zal moeten zijn.

Limburg zal hierbij prioriteiten stellen: eerst maximaal benutten wat er reeds als bedrijventerreinen is ontwikkeld en uitrusten en slim vermarkten van recente nieuwe terreinen. Aandacht voor het versralen van het aanbod op lange termijn moet worden onderzocht waarbij nieuwe formules van het ter beschikking stellen van gronden moet worden overwogen.

In de voorbije jaren werden bijkomende bedrijventerreinen gepland en ontwikkeld in Tongeren–Oost, Maasmechelen Oude Bunders, Maaseik Jagersborg,

Dilsen, Rotem, Lommel Kristalpark en Genk-Waterschei; de uitbreiding aan Bree Kanaal is in ontwikkeling.

i. Gewestelijke gestuurde ruimtelijke economische ontwikkelingen moeten worden afgewerkt

ENA

Zo is het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA) in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) geselecteerd als economisch netwerk. Het Vlaamse Gewest wil de potenties in dit gebied maximaal valoriseren door een gedifferentieerd aanbod aan hoogwaardige bedrijventerreinen te creëren. In dit netwerk op Vlaams niveau is plaats voor zowel watergebonden als niet-watergebonden bedrijvigheid – met prioriteit voor watergebonden – en voor bijkomende hoogwaardige infrastructuur (spoorleidingen).

Binnen ENA wordt een ruim pakket aan acties uitgevoerd, zowel m.b.t. het bestemmen en onderzoeken van nieuwe bedrijventerreinen als het actief stimuleren van hergebruik en inbreiding op reeds bestemde bedrijventerreinen, het aanleggen en onderzoeken van nieuwe ontsluitingsinfrastructuur en het flankerende onderzoek.

Het betreft volgende terreinen:

- Genk-Zuidwest (Diepenbeek),
- Genebos (Tessenderlo, Ham),
- Tervant (Beringen),
- Ravenshout (Noord Beringen),
- Lanaekerveld (Lanaken).

De volgende terreinen als zoekzone:

- Zolder-Lummen-Zuid (Lummen, Hasselt),
- Genk-Zuidoost (Zutendaal).

Het planningsproces voor de terreinen Zwartenhoek (Ham), Ravenshout-Noord (Beringen) en Genebos (Ham-Tessenderlo) werd voltooid; de ontwikkeling van deze terreinen wordt aangevat. In West-Limburg is er immers een duidelijk tekort aan industriegronden voor nieuwe vestigingen. Voor Tervant, Genk-Zuidoost, Genk-Zuidwest en Zolder-Lummen-Zuid moet het planningsproces nog afgerond worden.

Buiten het ENA moet het planningsproces nog voltooid worden voor Alken, Maasmechelen Nieuwe Bunders en Overpelt.

In het kader van de actualisering van het Ruimtelijk Structuurplan Limburg worden voorstellen voor minimaal 280 ha zoekzones voor bijkomende bedrijventerreinen uitgewerkt (een tiental zoekzones).

Kempische as

Buiten het ENA is de Kempische as een gewestelijk gestuurde ontwikkeling die

vanuit Vlaanderen meer aandacht vergt. De verdere ontplooiing van het Kristalpark en het Nolimpark moeten naast de ruimtelijke uitbreiding beter ontsloten worden en dit zowel naar de weg, het spoor als het kanaal. De regio moet tenslotte beter verweven worden richting Kempische as: Mol, Geel, Herentals enerzijds en Weert anderzijds.

Naast de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en de herinschakeling van onbenutte bedrijventerreinen moet er een revitaliseringsprogramma uitgewerkt worden voor bestaande industrieterreinen waar veroudering dreigt. Revitaliseringsstudies lopen voor Jagersborg in Maaseik en Nolimpark in Overpelt; deze zouden als voorbeeld kunnen dienen voor volgende revitaliseringsaanpakken. De kwaliteitsvolle ruimtelijke inrichting moet hierbij worden bewaakt.

Het uitbreiden van het telecommunicatienetwerk met inbegrip van glasvezelnetwerken op bedrijventerreinen wordt in dit kader van groot belang geacht. De netwerkexploitanten moeten in hun investeringsbeleid hiermee rekening houden.

Specifieke bedrijfsinfrastructuur zoals bedrijvententra, doorgangsgebouwen en wetenschapsparken versterken ten slotte het aanbod voor bedrijfsinfrastructuur. De verhuurcapaciteit bedraagt in totaal 3 830 m² voor de bedrijvententra en 7 625 m² voor de doorgangsgebouwen.

Om de groeiende bedrijven blijvend de nodige infrastructurele steun te bieden kan de verhuurcapaciteit van de bedrijvententra en doorgangsgebouwen tegen 2020 verhoogd worden. De wetenschapsparken zullen met het incubatorgebouw op de THOR-site te Waterschei en Greenville in Houthalen-Helchteren een bestaande lacune op korte termijn wegwerken. Samen met de bestaande infrastructuur van de Research Campus te Hasselt, de gaming incubator in Genk, het wetenschapspark campus Diepenbeek en Bioville geven deze wetenschapsparken concreet gestalte aan het concept van Labo-Limburg.

2. Provinciaal gestuurde ruimtelijke economische ontwikkelingen

Daarnaast wordt vanuit de herziening van het ruimtelijk structuurplan een studie aanbevolen om de uitbreiding van al de economische knooppunten binnen Limburg vast te leggen. Hierbij wordt zorgvuldig afgewogen waar het bijkomend aanbod aan uitbreiding van regionale industrieterreinen het beste wordt gerealiseerd. Rond de uitbreiding van Tongeren en Sint-Truiden lopen de studies momenteel naar hun eindfase.

3. Mobiliteit

Verkeer levert nog steeds de nodige problemen zowel naar ontsluiting binnen de Euregio als naar de interne verplaatsing binnen Limburg. Om toekomstgericht een moderne ontsloten regio te realiseren met een hoge veiligheid en een goed bereikbaarheidsprofiel, is naast de dringende uitvoering van infrastructuur van zowel de hoger ingeschaalde wegen, als kanalen en spoorlijnen, een volwaardig openbaar vervoer op maat van Limburg een topprioriteit. De realisatie van het Spartacusplan is hierbij noodzakelijk en onontbeerlijk. Spartacus stemt het openbaar vervoer van De Lijn af op dit van de NMBS, waardoor op termijn trapsge-

wijs een fijnmazig openbaar vervoersnet ontstaat van treinverbindingen, lightrail, meldbussen en het regulier busvervoer. Spartacus moet met zijn drie lijnen dus garant kunnen staan voor snel en gebiedsdekkend openbaar vervoer.

Spartacus reduceren tot een beslissing over een snelle tramlijn of bestaande alternatieve tracés is daarom beleidsmatig fout. Spartacus staat immers voor een globaal vervoersconcept op stedelijk en subregionaal niveau in Limburg. Zonder Spartacus geen openbaar mobiliteitsbeleid in Limburg en ontbreekt het Limburg de volgende decennia aan ontwikkelingspotentieel rond het openbaar vervoer. Indien de stadsregio Hasselt – Genk een stedelijk knooppunt wil worden dat economisch weegt is bereikbaarheid en aansluiting op het nationale en internationale vervoersnet onontbeerlijk. Spartacus is daarom een hefboom waarvoor de investeringen die nu door de Vlaamse regering worden ingezet een veelvoud aan winsten zullen opleveren.

Met betrekking tot infrastructuur moeten de provinciewegen van 1ste en 2de categorie (N71, N74, ...) conform hun planologisch profiel aangelegd worden en moeten de beperkingen op de stop in Lozen en het sluizencomplex Blauwe Kei opgeheven worden.

De industrieterreinen in Sint-Truiden moeten aangesloten worden op de E40 en de treinverbindingen vanuit Antwerpen richting Weert geëlektrificeerd op 2 beddingen aangelegd spoor. Vervolgens moeten al de industrieterreinen planmatig, zoals het plan van AWV aangeeft, ontsloten worden naar het hogere wegennetwerk. Bijzondere uitdagingen hierbij zijn de herlokalisaties en uitbreidingen rond Houthalen-Helchteren en Heusden-Zolder ten gevolge van de aanleg N74 alsook de N73 t.h.v. Beringen, Ham en Leopoldsburg. De ontsluiting van de Maasregio wordt momenteel onderzocht in een mobiliteitsstudie. De koppeling naar het hogere wegennet is hier eveneens belangrijk. Naast het opwaarderen van wegen m.b.t. hun doorstromingsfunctie, moet men – zeker bij aanleg van nieuwe wegen of bij het realiseren van nieuwe verbindingen vanuit de regionale en KSG naar het hogere netwerk – onderzoeken om bestaande doorgangswegen in hun functie af te bouwen. Zo kan de N715 tussen Hechtel-Eksel en Lommel afgebouwd worden naar een toeristische weg, waardoor zowel op vlak van natuurontwikkeling, recreatie en toerisme hier bijzondere kansen ontstaan.

Daarnaast moet er blijvend aandacht zijn voor duurzame mobiliteit, in het bijzonder via het functioneel verbeteren en uitbreiden van het fietspadennetwerk, het multimodaal vervoer en de promotie van het openbaar vervoer.

Beïnvloeden van de “modal shift” voor personen- en goederenvervoer is echter niet alléén een verhaal van vervoersaanbod en infrastructuur. We moeten verder systemen blijven ontwikkelen waardoor de Limburger slim kiest voor het juiste vervoermiddel op maat van zijn verplaatsing.

Tot slot geldt voor het vervoer over de weg zeker dat het vrachtvervoer een te dominante plaats blijft innemen.

2.2. DUURZAME REGIO

Internationale gerenommeerde studies tonen aan dat onze natuur en ecosystemen meer waarde hebben dan algemeen wordt aangenomen. De economie van de ecologie is de stap die we moeten zetten. Duurzaamheid heeft betrekking op talrijke aspecten van het bedrijfsleven en de huishoudens. Kostenefficiënt produceren, innovatie en een permanent ecologisch bewustzijn bij de consument zullen Limburg als een voorbeeldregio kenmerken.

De uitvoering van het Totaal Actieplan CO₂ (TACO2) staat centraal. Dit TACO2-plan omvat de ambitie van de provincie om CO₂-neutraal te zijn tegen 2020. De provincie ziet het klimaat immers als een uitdaging, een kans om te komen tot een beter en sterker Limburg. Een Limburg dat kiest voor groene energieproductie, voor een energiezuinige industrie, handel en landbouw, voor energiebesparing bij de gezinnen en voor het versterken van de natuur en bossen. Een ambitieus Limburg is een sterk Limburg!

Uit de CO₂-nulmeting uitgevoerd door VITO en Arcadis Belgium blijkt dat de netto CO₂-uitstoot in 2008 van de hele provincie 9,1 miljoen ton bedroeg. Door het uitvoeren van de Europese 20-20-20-doelen (20 % minder energieverbruik, 20 % hernieuwbare energie en 20 % minder CO₂-uitstoot) zou de Limburgse CO₂-uitstoot dalen tot 8,7 miljoen ton CO₂ per jaar, dus een daling van 4 % in 2020 ten opzichte van 2008. Dit is te beperkt. TACO2 omvat dan ook alle maatregelen die bovenop het Europascenario nodig zijn om CO₂-neutraal te zijn tegen 2020. Per maatregel werden de maatschappelijke kosten en de CO₂-besparing berekend. In deze context is 2020 uiteraard een erg krappe timing: Limburg moet bijna alle denkbare maatregelen uitvoeren om CO₂-neutraal te worden met inbegrip van erg dure maatregelen. Bovendien gaat het 2020 scenario uit van veel biomassa. Hoewel Limburg over heel wat biomassa beschikt, is een goede afstemming van Limburgse biomassa op dit scenario een aandachtspunt. Erg interessant is dat de TACO2-studie een reeks winstgevende en kostenneutrale maatregelen bevat. Door deze opbrengst te gebruiken om ook betalende maatregelen uit te voeren, werd een kostenneutraal scenario opgemaakt. Hieruit blijkt dat de provincie een derde van haar CO₂-uitstoot kan beperken zonder dat het Limburg iets kost. Sterker nog, het uitvoeren van deze set acties kan zorgen voor een boost aan investeringen en jobs.

Tot de doorbraakprojecten behoren o.m. een versnelde introductie van bio-wkk bij industrie en landbouw, de aanleg van warmtenetten, grootschalige isolatieprojecten (reeds lopende met de campagne "Limburg isoleert"), passiefhuisrenovaties, bebossing en het versneld in gebruik nemen van elektrische wagens.

Als alternatief voor dure maatregelen in het eerste TACO2-scenario en de grote behoefte aan biomassa, werd eveneens een visionair scenario uitgewerkt. Dit scenario neemt 2050 als horizon, een timing die we ook terugvinden in bijvoorbeeld de Roadmap 2050 van de Europese Unie (80 % CO₂-reductie tegen 2050). In het visionair scenario wordt het kostenneutrale scenario aangevuld met veelbelovende technologieën die in ontwikkeling zijn. Denken we aan smart grids, geothermie, "Carbon Capture and Storage" (CCS), waterstof en radicale doorbraken op het vlak

van zonne- en windenergie. Dit scenario gaat uit van een CO₂-reductie van 50 % tegen 2020, 75 % tegen 2030 en 100 % tegen 2050. De ambitie CO₂-neutraliteit blijft dus behouden in het visionair scenario.

Alle Limburgse bedrijven en elke Limburger zal gevraagd worden om mee te werken aan deze maatschappelijke transitie. Limburg presenteert zich binnen Vlaanderen als een proeftuin voor klimaatinnovatie. Limburg heeft immers ervaring met deze labofunctie. Denken we aan het Nationaal Park Hoge Kempen (NPHK) of de regionale natuurparken in de provincie. De groene troeven van Limburg bieden onmiskenbaar een economisch voordeel voor de hele regio. Uiteraard wil Limburg zijn (positieve en negatieve) ervaringen delen met de rest van Vlaanderen, zodat deze Limburgse ambitie bijdraagt tot een sterker Vlaanderen.

2.3. INNOVATIE & SPEERPUNTENBELEID

Om tegen 2024 naar een competitieve en groeiende economie te evolueren is innovatie het sleutelwoord. Hierbij gaat het niet alleen over duurzaamheid, energie, clean- technologie of andere nieuwe sectoren. De vernieuwing van de producten en processen in de maakindustrie – met de automobiellindustrie en metaalbedrijven als belangrijkste –, de bouwsector, toerisme, fruit/biodiversiteit en in de sociale economie, is eveneens belangrijk voor de productiviteit en het concurrentievermogen van onze bedrijven.

Het Limburgse bedrijfsleven wordt hierin ondersteund door begeleiding via een actief accountship voor ondernemingen, premies, projecten en het productenaanbod voor participaties van LRM.

Ondernemerschap in de brede zin zal door de provincie samen met de werkgeversorganisaties krachtadig worden gestimuleerd. Via promotiecampagnes zullen inspanningen plaatsvinden om het ondernemerschap en de “angst van het falen” weg te werken. Verder zal ingezet worden op de bundeling van een reeks initiatieven inzake opleiding.

Innovatie wordt gezien als een continu vernieuwingsproces waarvoor creativiteit en talent de drijvende krachten zijn. Om tegen 2024 het innovatief vermogen van deze provincie te verhogen gaat de aandacht hoofdzakelijk uit naar het stimuleren van creativiteit en talentontwikkeling.

Methodes om creativiteit en talentontwikkeling te stimuleren zijn het uitdragen van goede (meer of minder voor de hand liggende) voorbeelden of rolmodellen, het coachen van bedrijven door experts in hun domein (op regelmatige basis meedenken over toekomstmogelijkheden) en het voldoende stimuleren van initiatieven vanuit de verschillende sectororganisaties. Het stimuleren van een open geest/ondernemerschap in het onderwijs en in bedrijven door middel van seminars, workshops of cursussen wordt daarbij als erg waardevol aanzien. Door dit type van acties zullen creativiteit en talent op alle niveaus binnen bedrijven, onderwijsinstellingen en de maatschappij kunnen worden aangesproken. Naast de meer voor de hand liggende (technologische) innovaties zal er versterkt

aandacht zijn voor ondernemerschap, sociale innovatie, creativiteit en talentontwikkeling.

Omdat innovaties in de klassieke zin van het woord steeds minder waarschijnlijk zijn, zit voor een regio als Limburg het nastreven van vernieuwing vooral in het valoriseren en benutten van kennis in commerciële producten en diensten en het aanboren van internationale markten.

Naast creativiteit en talentontwikkeling is er het besef dat we het niet meer alleen kunnen. Samenwerking is noodzakelijk om succesvol te zijn. Voorbeelden hiervan zijn initiatieven zoals EnergyVille, Bioville en Greenville die hoge toegevoegde waarde realiseren zowel inzake tewerkstelling als kennisopbouw in Limburg.

Limburg kan een topregio worden. TechTransfer Limburg verbonden met UHasselt en het Innovatiecentrum Limburg, dat nauw verbonden is met het IWT, moeten daarvoor hun aandacht richten op zowel de grote groep van kmo's en kennisinstellingen als de grotere (technologie-)bedrijven. Een groot deel van deze grotere Limburgse bedrijven blijkt namelijk slechts een beperkt beroep te doen op de beschikbare innovatie-instrumenten (IWT). De voornaamste reden hiervoor is dat het R&D-gebeuren in deze bedrijven niet bij de productie, maar bij de hoofdzetel plaatsvindt.

Dit alles is niet onbelangrijk want naast het stoppen van de braindrain kan Limburg meegroeien met het Vlaams beleid dat ambitieus de doelstellingen stelt om in 2014, 3 % van zijn bbp aan o&o te besteden en tegen 2020 voor de overheidssteun aan eco-innovatie tot de top 5 van de Europese regio's wil behoren.

Last but not least biedt ook heel het domein van "social innovation" enorme opportuniteiten om het hoofd te bieden aan de nieuwe maatschappelijke economische uitdagingen waarmee we in toenemende mate geconfronteerd worden. Het gaat hierbij niet alleen om meer innovatieve manieren van arbeids- en werkorrganisatie maar ook om het benutten van de creativiteit van allerlei sociale actoren op het terrein. Talrijke innovaties die nu "mainstream" geworden zijn, zijn gestart als sociale innovaties (kringloopwinkels, microkrediet, sociale restaurants, sociale verhuurkantoren ethische en ecolabels, ...). We moeten daarom maximaal kansen geven aan innovatieve initiatieven van sociale waardecreatie.

De investeringsratio en de arbeidsproductiviteit zijn een belangrijke factor in de economische groei in Vlaanderen. Deze groei heeft van Vlaanderen en Limburg een welvarende regio gemaakt. Niettemin moet vastgesteld worden dat in vergelijking met andere kennisintensieve regio's Vlaanderen wat terrein verliest.

Om als topregio uit te groeien moet daarom ingezet worden op nieuwe speerpunten die innovatie, productie en het aanboren van nieuwe afzetmarkten in zich verenigen. Vlaanderen streeft er naar om de omzet uit de nieuwe of verbeterde producten en diensten te verdubbelen. Meer dan Vlaanderen heeft Limburg een versnelling nodig wat onder meer moet blijken uit de patentaanvragen.

Limburg is samen met West-Vlaanderen de provincie bij uitstek waar de industrie sterk staat. Het is van groot belang dat Limburg zich inschrijft in het groenboek en witboek inzake de transformatie van het industriële weefsel van

Vlaanderen. In dit kader zal de provincie, samen met de werkgeversorganisaties, de bedrijven stimuleren zich in te schrijven in het concept “fabriek van de toekomst”

In haar conceptnota “Innovatiecentrum Vlaanderen” van 27 mei 2011 legt de Vlaamse Regering de focus van haar gericht innovatiebeleid op “challenge-driven innovation”, als een manier om inventieve, multidisciplinaire en structurele oplossingen mogelijk te maken. Door de koppeling van enerzijds de wetenschappelijke en technologische sterktes van Vlaanderen (in de vrw1-speerpunten) met anderzijds de grote maatschappelijke en economische uitdagingen, krijgen we multidisciplinaire innovatieknooppunten. Deze koppeling laat toe dat wetenschap en innovatie beter bijdragen tot duurzame oplossingen voor de maatschappelijke problemen en tot de valorisatie van economische opportuniteiten.

Deze koppeling van onderzoek en praktijk, van economische meerwaarde en maatschappelijke verbondenheid, van groei met duurzaamheid, zorgt ervoor dat innovatie geen innovatie om de innovatie is, maar steeds een maatschappelijk en/of economisch hefboomeffect nastreeft.

Bij de geselecteerde spierpunten gaat het daarom over nieuwe producten en businessmodellen, het verbeteren van onze concurrentiepositie maar ook over de toegevoegde waarde inzake loopbaankansen, kennisopbouw en de bijdrage van deze spierpunten aan sociale innovatie. De bedrijven en het sociaaleconomische middenveld worden om een duidelijk engagement gevraagd om een solide basis te vormen voor de noodzakelijke groei van kennis en jobs.

Afgemeten aan hun potentieel om bij te dragen aan zowel de economische als de maatschappelijke innovatie worden 11 sectoren met een sterk toekomstgericht potentieel naar voor geschoven. Het betreft:

- a. THOR-park – EnergyVille – Smartgrids
- b. Life sciences
- c. Slimme logistiek
- d. ICT, nieuwe media en creatieve industrie
- e. Digitale economie
- f. Zorgeconomie
- g. Toerisme
- h. Landbouw en fruitsector
- i. Automotive
- j. Bouw
- k. Greenville – Clean & Greentechnologie

2.3.A. THOR-PARK – ENERGYVILLE – SMARTGRIDS

Op de voormalige mijnterreinen van Waterschei in Genk wordt het THOR-park uitgebouwd. Op dit THOR-park is 20 ha voorbehouden voor een wetenschapspark. De stad Genk, de Katholieke Universiteit Leuven en LRM hebben een holdingmaatschappij opgericht die de ontwikkeling van het wetenschapspark in goede banen

moet leiden. Naast de holding investeren de KUL, IMEC, VITO en POM Limburg in de infrastructuur voor EnergyVille.

Bijkomend worden Europese middelen ingezet via EFRO en wordt een Vlaamse cofinanciering gereserveerd via innovatie en via het Hermesfonds.

Met deze middelen worden de eerste 2 clusters in twee projectvennootschappen opgericht. Eén van de clusters zal EnergyVille huisvesten. EnergyVille is een initiatief waarbij de Katholieke Universiteit Leuven, IMEC en VITO hun o&o-krachten bundelen in een Europees erkend energie-instituut dat alle kennis rond nieuwe en duurzame energie bundelt. Naast de Holding, investeren de Katholieke Universiteit Leuven, IMEC, VITO en POM Limburg in de infrastructuur voor EnergyVille.

Niet minder dan tweehonderd wetenschappers, onder meer gedetacheerd vanuit de KU Leuven en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) worden vanaf 2012 in Genk verwacht. Zij zullen nauw samenwerken met de universiteit van Karlsruhe, het meest gerenommeerde energie-instituut in Europa, als deel van het Kennis- en Innovatiecentrum (KIC) “InnoEnergy” van het Europees Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT). Het kenniscentrum moet zorgen voor nieuwe bedrijven, spin-offs en jobs voor hoog- en laaggeschoolden. EnergyVille is een uitstekend voorbeeld van hoe onze kennisinstellingen kunnen internationaliseren door krachten te bundelen.

Eén van de onderzoeksdomeinen heeft betrekking op smart grids. Energieopslag en slimme elektriciteitsnetten zijn een opstap naar een duurzaam energiesysteem. Smart grids spelen hierin een belangrijke rol. Door het afstemmen van vraag en aanbod kunnen deze energienetten van de toekomst een revolutionaire doorbraak betekenen. Smart grids staan open voor een meer gedecentraliseerde energiebevoorrading, waardoor hernieuwbare energiebronnen zoals zonne- en windenergie efficiënt gekoppeld kunnen worden aan het distributienet.

2.3.B. LIFE SCIENCES

Limburg moet uitgroeien tot een hotspot in het Vlaamse biotechlandschap. Met Biomed, LifeTech-Limburg en Bioville (met de bio- incubatoren) bundelt Limburg zijn krachten. Ingeplant tussen de onderzoeksfaciliteiten van de UHasselt en de Limburgse Hogescholen, moet de site hét trefpunt worden van ondernemers en wetenschappers, waar een sterke interactie bestaat tussen het academische milieu en de industrie.

Fase 2 van Bioville zal 1 900 m² additionele ruimte bieden voor startende bedrijven en er moet ook gekeken worden naar de uitbouw van een site om van “lab naar fab” te gaan.

2.3.C. SLIMME LOGISTIEK

Limburg profileert zich als “Extended Gateway” naar en van de haven van Antwerpen. De ambitie is om in Limburg nieuwe bedrijfsinvesteringen met “value added logistics” als corebusiness aan te trekken. Dit zijn aanvullende diensten die aan een product worden toegevoegd gedurende het logistieke proces zoals verpakken, labelen, prijzen of assembleren. Op die manier biedt logistiek een toegevoegde waarde en is de jobcreatie gegarandeerd.

De coördinatie is in handen van het Logistiek Platform Limburg (LPL) dat in de schoot van de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM Limburg) is opgericht.

2.3.D. ICT, NIEUWE MEDIA EN CREATIEVE INDUSTRIE

In onze door kennis aangedreven samenleving zijn ICT, nieuwe media en de creatieve industrie cruciale sectoren. Limburg moet trachten zich aan te takken aan deze trendsettende beweging en een knooppunt zijn waar intellectuele en creatieve talenten neerstrijken. De onderwijsinstellingen, kunst-, cultuur- en designcentra, mediahuizen, ICT bedrijven, ... moeten door samenwerking een kruisbestuiving realiseren die dit proces stimuleren. Zij moeten de voorwaarden scheppen die innovatieve bedrijvigheid aantrekt of doet ontstaan.

De keuze van de stad Genk en MAD-Limburg voor de ontwikkeling van een gaming incubator op C-Mine en de ontwikkeling door de stad Hasselt van een creatieve economische zone voor bedrijven – met uitlopers naar culturele instellingen zoals de Muziek-O-Droom en de Pop- & Rockacademie in de kanaalzone (Kaai 16) – verenigt al deze doelstellingen in zich.

2.3.E. DIGITALE ECONOMIE

De informatie- en communicatietechnologie is de laatste decennia razendsnel geëvolueerd. Opslagcapaciteit, rekensnelheid, connectiviteit zijn exponentieel gegroeid en leiden ons naar een digitale revolutie. Onze samenleving wordt steeds meer een informatiesamenleving, met informatie als grondstof. Er is sprake van e-government, e-commerce, e-health, e-care, e-commerce, e-education, ...

Op deze terreinen moeten wij durven streven naar het innemen van een toppositie.

De economie wordt voor een belangrijk deel een e-economie waarbij het netwerk voor de verbindingen zorgt: business-to-business, business-to-customer, customer-to-customer, etc. Deze genetwerkte e-samenleving zal daarmee ook een belangrijke positieve bijdrage leveren aan andere urgente maatschappelijke thema's zoals sociale cohesie, opleiding, duurzaamheid, vergrijzing, mobiliteit, ...

Extra aandacht moet hierbij gaan naar iedereen die nog niet mee is. Ondanks

het feit dat steeds meer Limburgers toegang hebben tot ICT, is dit niet het geval in de gezinnen met een laag inkomen. Meer intensieve begeleiding van die gezinnen en de kinderen die er opgroeien is noodzakelijk. Een verdere uitrol van Digidak over heel Limburg kan hier soelaas bieden.

2.3.F. ZORGECONOMIE

Limburg zet in op een evenwichtige samenhang tussen werken, welzijn en zorg. De demografische evolutie vereist nieuwe initiatieven en maatregelen om zorg op een kwalitatief niveau te kunnen garanderen.

Zorggerelateerde activiteiten zullen in de toekomst sterk en snel toenemen. Deze activiteiten kunnen zich situeren in de toeleverende industrie (bv. medische technologie, laboratoria, gezonde voeding, farma, life sciences, ...), de zakelijke dienstverlening (bv. ICT, verzekeringen, architectuur, onderhoud, ...), de wetenschap (bv. universiteiten, kennisinstellingen, incubator, spin-offs, ...) en het onderwijs (bv. generatieonderwijs, volwassenenonderwijs, competentiecentra, ...). Deze toekomstgerichte sector moet sterk ondersteund worden.

Limburg wil zich prominent positioneren binnen “Flanders Care”, een beleidsinitiatief van de Vlaamse Regering dat innovatie en ondernemerschap in de zorg stimuleert. Volgens het “smart specialization” principe kunnen een aantal subdomen worden geselecteerd waarvoor Limburg als referentieregio kan fungeren (vb. patient safety, telemonitoring, ...).

Limburg is aantrekkelijk om te werken in de zorg zowel voor ondernemers, werknemers en zelfstandigen doordat samenwerken aan de basis ligt, met veel aandacht voor de participatie van de zorgbehoevende, de werknemer en de ondernemer.

Ondernemerschap binnen de zorg ontwikkelt nieuwe businessmodellen waarbij zorgvuldig wordt nagegaan of de middelen optimaal worden benut. Het “cure-care-comfort” model is daarbij onze leidraad.

In Limburg wordt van alle actoren verwacht dat ze optimaal samenwerken om te vermijden dat wachtlijsten ontstaan die de noodzakelijke zorg ontnemen aan zorgbehoevenden. HospiLim moet daarom versneld uitgebouwd worden als platform voor overleg en als projectenbureau waar nieuwe toepassingen of nieuwe samenwerkingsvormen tot stand worden gebracht. In het kader van de transnationale samenwerkingen moet aandacht gaan naar een goede mix tussen zorg voor mensen uit eigen regio en zorg bieden binnen de Europese patiëntenmobiliteit. Een evenwicht tussen maatschappelijke opdracht voor de eigen regio en optimalisatie van zorgverstrekking in de Europese context. Dit laatste is echter een opportuniteit om de regio op de Europese kaart te zetten en inkomsten en dus rendement te creëren op de exploitatie. Selectief omgaan met patiënten en sociale exclusie is uitgesloten. Er is een kwalitatieve minimum zorggarantie in de regio.

Limburg zet in op e-health

Een zorgzaam Limburg betekent ook een regio waar ervoor gezorgd wordt dat iedereen mee is en niemand uit de boot valt, ongeacht afkomst of inkomen. Permanente inspanningen blijven nodig om aan iedereen de sociale grondrechten te garanderen en ook aan diegenen die het moeilijk hebben in onze razendsnelle kennismaatschappij, de nodige zorg en omkadering te geven (vb. Thuiscompagnie).

Limburg zet ten slotte in op talent in de zorg. Naast de basisopleidingen naar alle zorgberoepen, moeten we focussen op nieuwe noden in kennis en ervaringsgericht leren opdat de juiste kennis en ervaring aanwezig is om kwalitatieve zorg te verlenen. Masterclasses in samenspraak tussen werkveld en kennisinstellingen om zorgverleners inzetbaar te houden in het kader van hun beroep maar eveneens in het kader van hun mogelijkheden is hierbij een methodiek die we promoten. Om het beleid behoeftegericht te sturen wordt een monitoringtabel ontwikkeld om het aantal werknemers in de zorg, hun kwalificaties en hun mobiliteit in een proactief tewerkstellingsbeleid op te volgen. Opleiding en tewerkstelling staan eveneens centraal in het beleid van de Limburgse ziekenhuizen en psychiatrische centra, die via HospiLim hun samenwerking afstemmen om topkwaliteitszorg in Limburg aan te bieden.

Samenwerking binnen en buiten Limburg, kennisnetwerken en universitair onderzoek, patiëntveiligheid en innovatie zijn voor de leden van HospiLim de aanzetten voor een kwaliteitsvolle zorgverstrekking die betaalbaar blijft. Dit is zonder meer moedig want het vereist openheid en de durf om zich te vergelijken met de besten. HospiLim werkt hiervoor een plan uit dat in concrete projecten moet worden omgezet. Hierbij wordt gedacht aan een accreditatie in de zorg, het uitbouwen van een datanetwerksysteem gebaseerd op een strategische visie die de volledige zorgketen omvat (cure-care-comfort).

Hiermee sluit Limburg aan op het concept van “Medisch Centrum Vlaanderen” en het “Flanders Care”-project die finaal gericht zijn op een cliëntgericht kwaliteitsbeleid in de zorgsector.

2.3.G. TOERISME

Toerisme is een groeiende sector binnen Limburg, die verder ontwikkeld moet worden. Blijven bouwen aan de ontwikkeling van een kwaliteitsvol, attractief en duurzaam toerisme enerzijds en de promotie ervan anderzijds is dan ook de opdracht.

De landschappelijke diversiteit van Limburg en haar authenticiteit en gastvrijheid blijven toeristisch gezien de grootste troef. Op een korte afstand beleeft de toerist een grote landschappelijke diversiteit die Limburg als toeristische bestemming zo attractief maakt. Deze onderscheidende elementen en de streekidentiteit liggen aan de basis van de productontwikkeling en de positionering. De centrale ligging in het Europese kerngebied biedt Limburg heel wat troeven

binnen het toerisme. Samenwerkingsverbanden met euregionale partners bieden tal van mogelijkheden om het marktpotentieel te verhogen voor Limburg als bestemming voor korte vakanties enerzijds, maar anderzijds ook de mogelijkheid om nieuwe grensoverschrijdende concepten en infrastructuren of bestaande accommodaties op een internationaal niveau te tillen. Het mijnerfgoed biedt hierbij unieke kansen.

Voortdurend blijven investeren en innoveren in het toerisme is een absolute noodzaak om Limburg als top-of-mindbestemming voor korte vakanties te positioneren.

Het gezamenlijke project van het Nationaal Park Hoge Kempen en de UHasselt om in het nationaal park in de komende jaren een field research centre uit te bouwen is een sprekend voorbeeld van hoe innovatie en toerisme elkaar versterken in de beeldvorming “Limburg groene provincie”. In dit field research centre wordt naast een observatietoren voor meting van koolstofluxen ook de inplanting van een aantal ecotrons voorzien. Ecotrons zijn miniveldlabo’s waarin onderzoek naar effecten van klimaatopwarming en vervuiling op natuurlijke biotopen kan verricht worden. Het field research centre zal niet alleen studenten en wetenschappers uit heel Europa voor korte verblijven naar Limburg brengen, maar zal ook als een unieke bezoeksite voor het grote publiek uitgebouwd worden, met een unieke kijk op de verbonden problematieken van biodiversiteit, milieu en klimaat.

Duurzaamheid, kwaliteit, ecologie zijn waarden waar de toerist steeds meer naar op zoek is. De maatschappelijke verschuivingen hebben ook binnen het toerisme hun impact. De toeristische sector moet hier ten volle op inspelen. Gezinsstellingen zijn gewijzigd en er wordt vaker in grotere groepen (familie, vrienden, ...) op reis gegaan. Bezoekers worden ouder, maar blijven langer jong. Het toerisme wordt voor een steeds grotere groep een belangrijk deel van hun vrijetijdsbesteding, het gezondheidsbewustzijn zal een steeds belangrijkere rol innemen, het opleidingsniveau is gestegen, de internationale context en tendensen hebben hun impact op het toerisme, er ontstaat een evolutie van een eerder belevings- naar een betekenis-economie, nieuwe technologieën worden toegepast. Al deze tendensen vragen om nieuwe producten, nieuwe positioneringen en een nieuwe bedrijfsaanpak.

Een flankerend beleid op maat van de toeristische ondernemers is daarom belangrijk. Ruimte creëren voor ondernemerschap, creëren van normen die ondersteunend zijn voor innovatieve projecten van ondernemers, opleidingen, dialoog met de ondernemers, zijn evenzoveel opdrachten om het toerisme in Limburg verder te ontwikkelen door snel en dynamisch in te spelen op deze nieuwe tendensen.

Bestemmingspromotie voor Limburg ten slotte, blijft dus een belangrijke opdracht. Deze moet marktgericht zijn. Het hedendaagse imago van Limburg ligt aan de basis. Door een concentratie van middelen wil het Limburg als attractieve toeristische regio op de kaart plaatsen. Focus ligt hier op de markten gelegen op een afstand m.b.t stimuleren van een kortverblijf. Diverse markten naast de Vlaamse als bv. het Duitse NordRhein-Westfalen en de Nederlandse markt bieden immers nog heel wat potentie om onze toeristische producten aan te bieden.

2.3.H. LANDBOUW EN FRUITSECTOR

De landschappelijke diversiteit is eveneens bepalend op het vlak van landbouw. De verschillende regio's Kempen, Maasland, Haspengouw en Voeren hebben elk hun specifieke kenmerken en eigenschappen. Zo is Noord-Limburg gekend om zijn veehouderij en akkerbouw terwijl het zuiden de regio bij uitstek is van de tuinbouw en de fruitteelt.

Met 80 % van de Belgische fruitproductie vormt Zuid-Limburg samen met het aangrenzende Hageland het kerngebied van de fruitteelt in Vlaanderen. Dit uit zich niet enkel in de productiewaarde van de fruitteelt die bijna 300 miljoen euro bedraagt maar ook en vooral in de tewerkstellingscijfers. Wanneer we het volledige arbeidsvolume van de bedrijfsleiders met familie- of gezinsleden en al het ingeschakelde personeel omrekenen naar voltijdse arbeidsplaatsen, zijn in de land- en tuinbouwsector 4 000 mensen voltijds tewerkgesteld.

Met de talloze toeleveranciers erbij gerekend, bedraagt de totale tewerkstelling in de sector bijna 6 000 arbeidsplaatsen.

Het aantal bedrijven daalt echter elk jaar. In Limburg is dit met 2,7 % tegenover 3 % in Vlaanderen. Het komt er op korte termijn dus op aan deze sector voldoende te wapenen voor de toekomst.

Op ruimtelijk vlak moeten met het oog op een zuinig ruimtegebruik kansen gecreëerd worden voor planologische ruil tussen landbouw, natuur, industrie en militaire domeinen.

In het kader van het vergunningenbeleid en het streven naar openruimte gebieden waarbij landbouwbedrijven naar de dorpsrand worden verplaatst, is het te overwegen om agrarische bedrijvenzones te creëren.

Naast het ruimtelijk en grondgebonden aspect is de hedendaagse land- en tuinbouw sterk kennisgebonden. Met het Proefcentrum Fruitteelt vzw (afgekort pcfruit vzw) beschikt Limburg over een kennisinfrastructuur en voorlichtingsdienst van een bijzonder hoog wetenschappelijk niveau.

pcfruit vzw is vandaag uitgegroeid tot hét Vlaamse en internationaal centrum voor fruitteeltonderzoek. Pcfruit is de hoeksteen voor de nauwe samenwerking tussen wetenschappelijk onderzoek (fundamenteel en toegepast), praktijkonderzoek en de samenwerking met de fruitveilingen.

pcfruit vzw stelt zich als doelstelling/ambitie om aan de volledige keten ondersteuning te geven door onderzoek. Het ketenonderzoek kan worden uitgedrukt met de zinsnede “van ent tot consument”: meer en meer gaat het denken bij onderzoek in de richting van de totale keten.

Onderzoeksmiddelen worden ook als dusdanig meer en meer ingezet. Om blijvend voorsprong te houden moet de onderzoeksketen aansluiten op de productieketen, om elke schakel door onderzoek te optimaliseren en te ondersteunen. Snelle aanpassingen aan nieuwe gegevens en nieuwe onderzoeksresultaten zijn belangrijk.

Hiervoor zijn er in de toekomst een aantal structurele maatregelen noodzakelijk en moeten een aantal knelpunten opgelost worden.

Zo onder meer de basisfinanciering voor het toegepast wetenschappelijk en het demonstratief onderzoek. Hierdoor kan het werk van toponderzoekers voor een Vlaamse verankering van de fruitteeltkennis verzekerd blijven en vermijden we een “braindrain” van één van de weinige kenniscentra die Limburg heeft.

Naast de geïntegreerde fruitproductie is de volgende uitdaging een residu-arme fruitteelt.

Op 1 september 2008 werd een algemene harmonisering van Maximale Residu Limiet (MRL) binnen Europa van kracht. Vanuit warenhuisketens worden echter meer en meer bovenwettelijke eisen gesteld i.v.m. residu's van gewasbeschermingsmiddelen. Iedere keten heeft zijn eigen eisen. Vanuit de telersverenigingen is gesteld dat het onderzoek dit primordiaal moet behandelen zodanig dat onze fruitproductie op korte termijn kan voldoen aan de strengst gestelde eisen.

Duurzaam telen en innovatieve technieken zijn een belangrijk deel van het praktijkonderzoek en moeten verder ondersteund worden.

Enkele andere aandachtspunten rond duurzame innovatie en uitdagingen in de toekomst van de land- en tuinbouwsector zijn:

- uitbreiding marktgerichte productontwikkeling: het grote probleem op dit moment is dat de prijsvorming en de afzetmogelijkheden van de hoofdrassen Jonagold en Conference, traditioneel de parapedaardjes van de Limburgse fruitteeltsector, niet steeds vlot verlopen. Verschillende veelbelovende nieuwe rassen zijn in ontwikkeling,
- CO₂-neutrale fruitproductie,
- ontwikkeling van duurzame teelttechnieken inzake bemesting, gewasbescherming en teelttechnieken.

2.3.1. AUTOMOTIVE

Alhoewel het belang van de automotivesector in de Limburgse economie over de laatste tien jaar is afgenomen en er druk staat op de concurrentiekracht van de sector in West-Europa, is deze sector in Limburg nog steeds van groot belang en levert hij ook nog steeds de grootste werkgever in Limburg, nl. Ford Genk. Het behoud van de tewerkstelling in automotive hangt nauw samen met de internationale marktpositie en met de modellenpolitiek van de producent Ford.

De Limburgse gunstige situering t.o.v. toeleverings- en afzetmarkten en de hiermee samenhangende logistieke ketens blijven een belangrijke positieve factor t.a.v. de strategische beslissingen in het hoofdkwartier. Wellicht kan aan de organisatie van deze logistieke stromen nog verbeterd worden waardoor efficiëntiewinst wordt gerealiseerd.

Op Limburgse schaal heeft het door de Vlaamse Regering gestuurde beleid van ondersteuning van technologische innovatie bij toeleveranciers en autoproducenten, via het in Lommel gevestigde “Flanders Drive” bijzondere betekenis. De aangekondigde beslissingen over gecoördineerde onderzoeks- en testtrajecten gericht

op energiezuinige, hybride en elektrische wagens, met deelneming van een ruime groep bedrijven, duidt erop dat “Flanders Drive” op het goede spoor zit.

2.3.J. BOUW

De bouwsector en de vervaardiging van bouwmaterialen zijn zeer belangrijke sectoren in de Limburgse economie. Hun relatief gewicht in de Limburgse economie is groter dan in de Vlaamse (specialisatie-index 120 (Vlaanderen = 100) voor de Limburgse bouwsector en 240 voor de bouwmaterialensector).

Het is een goed teken dat de bouwsector in Limburg blijkbaar de economische crisis goed heeft doorstaan, beter dan in Vlaanderen.

Knelpunten situeren zich bij het nu en in de toekomst garanderen van een voldoende instroom aan goed opgeleide arbeidskrachten. Hieraan kan verholpen worden door middel van initiatieven uitgaande van het onderwijs, van de erkende opleidingscentra en van de sectororganisaties van de bouw die o.m. sensibiliseringsacties kunnen op touw zetten.

Daarnaast blijft het belangrijk om de aansluiting van de Limburgse bouwbedrijven bij alle mogelijke vormen van innovatie te maximaliseren. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat de bouwsector een rol heeft te volbrengen in het streven naar een duurzame economie: het inzetten op duurzaam en energiezuinig bouwen. Daarom moeten ook in de toekomst in Limburg initiatieven ter stimulering van duurzaam bouwen worden ondersteund, zoals thans gebeurt via een aantal met Europese middelen gefinancierde projecten. Het Centrum Duurzaam Bouwen op het themabedrijventerrein De Schacht in Heusden-Zolder en de aldaar ook gehuisveste nieuwe diensten van WTCB o.m. i.v.m. betontoepassingen en i.v.m. virtueel ontwerpen, plannen en volgen van bouwwerken, fungeren hiervoor als ideale basis die verder kan uitgebouwd worden.

De nieuwe woonvormen die een antwoord bieden op de vergrijzing en, al of niet met daaraan gekoppelde dienstverlening als antwoord op zorgbehoeften, zijn een uitdaging voor initiatiefnemers in de bouw, zowel privéprojectpromotoren als (semi-) publieke actoren. Limburg herbergt vandaag het Vlaamse kenniscentrum i.v.m. toegankelijkheid van gebouwen; dit centrum zou een ruimere rol kunnen opnemen i.v.m. aanpassingen in en aanpasbaarheid van woningen voor personen met verminderde mobiliteit.

2.3.K. GREENVILLE – CLEAN & GREENTECHNOLOGIE

Greenville: Cleantechcampus

Limburg streeft naar een maximum aan ecologie in een economische haalbare omgeving.

De provincie profileert zich als (proeftuin-incubator) een vrijhaven voor groene

wetenschap en economie en stimuleert innovatieve samenwerking tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven.

Dat gebeurt onder meer op de nieuwe Cleantechcampus in Houthalen-Helchteren.

Vlaanderen wil in 2020 tot de top vijf behoren van de eco-innovatieve regio's in Europa. De Vlaamse economie moet evolueren naar een kringlooeconomie met aandacht voor hernieuwbare energie, water- en bodemsanering, duurzame chemie en hernieuwbare materialen en producten. Limburg heeft de ambitie om CO₂-neutraal te zijn tegen 2020. Dit is uitermate ambitieus. Naast voordelen op het vlak van milieu en gezondheid, wil Limburg een voorsprong nemen in toekomstige groeisectoren. De uitdaging van het klimaat sluit immers perfect aan bij de troeven van Limburg: ruimte, natuur en innovatie. Dit ambitieus klimaatbeleid zal zorgen voor een boost aan investeringen en jobs.

De vzw I-Cleantech Vlaanderen kan daarbij helpen door een visie voor cleantech uit te werken, door het stimuleren van eco-innovatieve projecten, door sensibilisering van bedrijven en netwerking op internationaal niveau tot stand te brengen. Via de mogelijkheid van het opzetten van regionale antennes binnen de structuur van de vzw.

I-Cleantech Vlaanderen, zal de provincie Limburg met inbreng van regionale middelen, Limburgse projecten en programma's – inzonderheid het TACO2 programma – realiseren.

Clean & Greentechnologie, energie, grondstoffen

De valorisatie van de Limburgse ondergrond is voor Limburg en Vlaanderen van groot belang. Studies van o.m. VITO, tonen een belangrijk economisch en ecologisch potentieel. Hiervoor moet LRM de vergunning krijgen om via de dochter nv Mijnen haar industriële toekomst veilig te stellen.

Samen met de valorisatie van de ondergrond heeft het grondstoffenbeleid een belangrijke ruimtelijke, economische en milieu-impact. Voor hout, grind, leem en vooral zand en water blijft Limburg de grondstoffenprovincie van Vlaanderen. De klassieke problemen van grondstoffenrijke regio's gelden eveneens voor Limburg. De nabestemming, het creëren van de toegevoegde waarde elders en de relatief korte periode van bedrijfsactiviteiten door de uitputting van de grondstoffen moeten aanleiding geven tot een nieuwe benadering waarbij het ecologische wel degelijk gekoppeld wordt aan het economische. Hierbij worden de exploitanten geresponsabiliseerd door de inspanningen die ze leveren voor het uitbouwen van bedrijfsactiviteiten met hogere toegevoegde waarde en het ontwikkelen van nabestemmingsprojecten. Investeren in hoogwaardige exploitatie van wit zand gebeurde recent in Maasmechelen. De andere ontginningen moeten deze evolutie volgen. Vlaanderen en Limburg hebben er belang bij om samen het onderzoek naar verhoogde en hoogwaardigere exploitaties te financieren.

Voor de valorisatie van de oude mijnconcessies bieden zich 2 concrete mogelijkheden aan: methaangasextractie en geothermie.

CBM: methaangasextractie

Stijgende energieprijzen vergroten wereldwijd de interesse om verschillende soorten onconventionele gas- en oliereserves te ontginnen. Dit zijn reserves die voorheen niet op een economisch rendabele manier konden worden gewonnen. Traditionele én nieuwe energiebedrijven gaan voluit om het potentieel van deze alternatieve reserves te onderzoeken en nemen strategische posities in. De extractie van gas uit steenkoollagen (“Coalbed Methane of CBM”) en uit kleisteen (“shale gas”) zijn voorbeelden hiervan. Ook in Europa beginnen de eerste pilootprojecten zich te ontwikkelen en is er in een aantal landen sprake van een “land rush”. LRM beschikt via NV Mijnen over de steenkoolconcessies van het Kempisch beken. In samenwerking met VITO werden de onconventionele gasreserves binnen de concessie in kaart gebracht. Deze studie toonde een theoretisch potentieel aan van 7 miljard m³ aan ontginbaar methaangas. In 2011 werd met “Dart Energy” een operationele partner een aandeelhoudersovereenkomst ondertekend voor een exploratie- en pilootproject. Een succesvol CBM-project kan in een tweede fase geoptimaliseerd worden door de injectie van CO₂ (“Enhanced CBM”). Deze nieuwe techniek van gaswinning sluit aan bij de keuze om van Limburg tegen 2020 een CO₂-neutrale provincie te maken en bij het cleantechbeleid van de Vlaamse Regering.

Diepe geothermie

Aardwarmte is een lokale en duurzame bron van energie waarbij geen (of althans nauwelijks) CO₂-emissies vrijkomen. Als de putten eenmaal geboord zijn vraagt de bron heel weinig ruimte en is er ook geen sprake van geluidsbelasting of visuele hinder voor de omgeving.

Geothermie heeft de potentie om een van de meer rendabele opties voor duurzame energie te worden. Vergelijkende studies tonen keer op keer aan dat – als de juiste condities qua geologie en warmtevraag aanwezig zijn – de kosten van vermeden CO₂ bijna altijd lager zijn dan andere duurzame opties. De kosten van deze energievormen worden voor (zeer) lange tijd stabiel en voorspelbaar. De kosten van de geproduceerde warmte worden voor 70 % bepaald door de kapitaalslasten van de investering in de bron.

Een belangrijk argument is de beschikbaarheid. Veel andere vormen van hernieuwbare energie kennen variaties in het aanbod door externe factoren. Een aardwarmtebron kenmerkt zich door de hoge betrouwbaarheid en regelbaarheid van de warmtelevering, die bovendien geheel onafhankelijk is van externe omstandigheden als het weer of het seizoen. Een geothermische bron is ook goed regelbaar en op de warmtevraag af te stemmen.

Limburg heeft potentie voor rendabele diepe geothermie aangezien het in Limburg warmer is op mindere dieptes dan in andere provincies.

2.4. INDUSTRIEEL BELEID

De voorbije crisis heeft vooral een grote impact gehad op de sectoren die door massaproductie van halffabricaten worden gekenmerkt. De daling van de concurrentiekracht t.o.v. de buurlanden, een verdunning van de industriële werkgelegenheid, delokalisatie van ondernemingen zijn symptomatische tekenen van de structurele knelpunten van de industriële sector.

Het is evident dat de impact zich in onze provincie, met een sterk industriële basis, zich zeer sterk heeft gemanifesteerd. Een daling van het aantal ondernemingen, de toegenomen faillissementen, het dalend ondernemerschap en een verlies van veel industriële jobs zijn de pijnlijke vaststellingen.

De Vlaamse Regering erkent de noodzaak voor een slimme transformatie van de industriële sector om de competitiviteit van de bedrijven te herstellen en te verbeteren. De voortschrijdende globalisering, de snelle opkomst van de nieuwe groeilanden en de nieuwe maatschappelijke en economische uitdagingen versterken deze noodzaak.

In het Witboek Nieuw Industrieel Beleid (*) worden vier actielijnen vastgelegd waarop Limburg optimaal wil inspelen:

1. productiviteit- en Concurrentiebeleid: uitbouw van de “Fabriek van de Toekomst”;
2. industrieel innovatiebeleid: inzetten op clusters,
3. loopbaan en Competentieontwikkeling: werk maken van “Industrieel Talent”;
4. infrastructuurbeleid: ruimte creëren om te ondernemen.

Fabriek van de Toekomst / Clustergerichte aanpak

In de eerste pijler van het Nieuw Industrieel Beleid (NIB) staat een productiviteits- en concurrentiebeleid voorop met als objectief de nieuwe Fabriek van de Toekomst.

Zoals bepaald in met het Vlaamse industrie- en innovatiebeleid opteert de provincie Limburg voor gerichte investeringen in een aantal speerpuntclusters en in een ondersteunende infrastructuur en instrumentarium voor een industrieel innovatiebeleid.

Fysiek en ruimtelijk opteert de provincie Limburg voor de realisatie van een aantal thematische clusterparken. Bij wijze van voorbeeld: een “Chemicals Campus” in Beringen/Tessenderlo omwille van de sterke aanwezigheid van de chemische sector, een “FoodCampus” in Brustem/St. Truiden of een “Bouwcampus” in Heusden-Zolder. Er zijn bovendien voldoende opportuniteiten om via de werking van Flanders Drive, de automotivesector te ondersteunen en om het onderzoeks- en kenniscentrum pcfruit om te vormen tot een echt “application lab” voor de fruitsector.

Ook op de andere knooppunten, met name energie-innovatie (EnergyVille te Genk) en zorginnovatie (life sciences en zorg Bioville), wil Limburg prominent inzetten.

Aspecten die hierbij het verschil maken zijn:

- het aanhouden van een duidelijke focus op de gekozen speerpuntsectoren
- de ontwikkeling van kenniscampussen zoals Brainport in Eindhoven
- het stimuleren van de investeringen (naar 3 % O&O in Limburg) in de regio waarbij LRM het voortouw neemt en PMV Limburg eveneens als investeringsregio opneemt in haar beleid.

Tevens moet nogmaals het belang worden onderstreept van het aanspreken van de Europese financieringskanalen en de hiermee verbonden cofinanciering

Investeren

Meermaals is er reeds op gewezen dat de omslag van jobzekerheid naar werk- of loopbaanzekerheid nieuwe sociale innovatieprocessen en een diepgaande organisatievernieuwing veronderstelt. Om deze omslag in de Limburgse bedrijven te stimuleren ontwikkelt Limburg een Steunpunt Sociale Innovatie Limburg dat zich inpast in de werking van Flanders Synergy. Een gepast subsidie-instrumentarium moet ondersteuning bieden aan het bedrijfsleven.

Het valoriseren van onbenut creatief en industrieel talent past eveneens in dit beleid inzake competentie-ontwikkeling. Al te vaak wordt industrieel talent immers niet aangeboord omwille van een negatief imago dat de oriëntering naar industriële omgevingen bepaalt tijdens de verschillende kantelmomenten bij de studiekeuze, bij de screening van vacatures voor een eerste job en bij de ontwikkeling van een duurzaam loopbaanperspectief. Een algemene wervende imagocampagne moet ondersteund worden door persoonlijke communicatie dat het 'Not a Job For Me'-gevoel wegneemt.

De kennis inzake sociale innovatieprocessen moet bij de bedrijven geïntroduceerd en toegepast worden.

- Initiatieven zoals de Talentradar voor bundeling van sleutelgegevens en indicatoren voor de werking van de industriële arbeidsmarkt.
- De competentieplatforms waar o.m. het matchen tussen vraag en aanbod gefaciliteerd wordt (i.s.m. VDAB).
- De ontwikkeling van een competentiepool van sociaalinnoverende bedrijven, van waaruit bedrijven kennis en goede voorbeelden delen en tot samenwerkingsverbanden komen is leefbaar en kan op korte termijn doorbraken in de tewerkstelling realiseren.

Iedereen aan het werk krijgen vergt meer dan een groeiende en slagkrachtige economie, ook de kansengroepen die niet volwaardig aan de slag kunnen moeten hiervoor een gepast kader aangeboden krijgen.

Om de omslag naar een sociaalinnoverende en maatschappelijk verantwoorde economie te maken is een volwaardige uitbouw van de sociale economie als initiator en organisator van werk op maat van kansengroepen van cruciaal belang. De sociale economie heeft expertise opgebouwd om de latente competenties in deze doelgroepen te ontdekken, aan te boren en te ontwikkelen.

Deze doorgedreven ontwikkeling van de sociale economie vergt op korte termijn de uitbouw van een éénloketfunctie die als regisseur gestalte geeft aan een Limburgs meersporenbeleid en de groei van het aantal door de Vlaamse overheid gesubsidieerde arbeidsplaatsen.

2.5. ACQUISITIEBELEID

Limburg bevindt zich niet op een eiland. We maken onderdeel uit van een grotere regio: Vlaanderen.

Wij hebben de overtuiging dat Limburg veel sterktes heeft en een investeerder veel te bieden heeft. Wanneer we die sterktes onderkennen en er slim gebruik van maken kunnen we veel succesvoller zijn in het aantrekken van investeerders.

Vlaanderen kan regelmatig flinke successen op het gebied van internationale acquisitie op zijn conto schrijven. Echter, in vergelijking met de ons omliggende steden, regio's en landen zouden wij het een stuk beter moeten en kunnen doen. Om dat te kunnen bereiken hebben we een scherpere aanpak nodig. Dit begint met te erkennen dat internationale acquisitie van belang is voor de economische ontwikkeling in de provincie. In de uitvoering moet Limburg meer wisselwerking en contact zoeken met Vlaanderen (FIT en Agentschap Ondernemen) en met andere steden (Eindhoven-Antwerpen-Luik) en (EU-) regio's.

Vandaag telt Limburg ca. 270 industriële en logistieke ondernemingen van buitenlandse oorsprong. In de Limburgse industrie werkt ongeveer de helft van de werknemers voor een buitenlandse onderneming, die daarmee een belangrijke pijler vormen van de Limburgse economie. Van de 10 grootste werkgevers in de provincie, worden er 9 in het buitenland gecontroleerd. Aangezien het belang van buitenlandse investeringen voor de provincie en de regio moeten de inspanningen om investeerders aan te trekken behouden blijven en zelfs verhoogd worden. Waar het over het aantrekken van buitenlandse investeerders gaat, gaat het immers over investeringen, inkomen, welvaart en werkgelegenheid.

De regionale positionering heeft in het verleden zeker successen geboekt. Willen we echter onderscheidend zijn en gericht acquisities doen dan dringt zich een nieuwe strategie op, waarbij niet alleen onze infrastructuur en industrieterreinen als aantrekkingspool worden gepromoot, maar ook de netwerken rond de speerpuntsectoren. Bedrijven opereren immers steeds meer in clusters en zoeken deze op.

Op basis van toegevoegde waarde en het aanwezige potentieel werden 5 clusters of sectoren geselecteerd die de dragers zijn voor het acquisitiebeleid in de volgende jaren. Het betreft slimme logistiek, cleantech & energie, ICT & media, life sciences, landbouw, fruit en automotive.

Nieuwe bedrijven willen als klant behandeld worden. Dit betekent dat er een breed pakket van diensten voor nieuwe bedrijven moet worden aangeboden en dat de betrokken instanties goed toegankelijk zijn. Ieder nieuw bedrijf is een key

account en heeft een key account manager nodig, die het contact met het bedrijf in stand houdt.

De al bestaande investeerders in Limburg moeten eveneens de aandacht en begeleiding krijgen die er voor zal zorgen dat ze hier willen blijven. Zo kunnen directieleden van internationaal opererende en in Limburg gevestigde bedrijven op treden als “peter” voor nieuwkomers.

Het acquisitiebeleid zal meestappen in de uitbouw van de Limburgse speerpunten economie. Onder leiding van de gouverneur en de gedeputeerde van economie wordt een stuurgroep gevormd waarbij de belangrijkste stakeholders worden samengebracht.

Voor de uitvoering wordt een samenwerking met LRM aangegaan, waarbij de verantwoordelijkheid voor het uitwerken van concrete acties inzake communicatie, coördinatie en begeleiding aan LRM wordt toebedeeld. LRM zal daarbij in een nauwere samenwerking met POM Limburg en onze kennisinstellingen en topbedrijven Limburg actief promoten als een verrassende, creatieve en jonge regio zowel naar de bedrijfswereld, de ons omringende regio's als naar het (verdere) buitenland. Het etaleren van dit nieuwe beeld zal vertrekken vanuit de sectoren en vanuit de betere voorbeelden die reeds aanwezig zijn.

TALENT & OPLEIDING

2.6. TOEGANG TOT ONDERWIJS

Ons belangrijkste kapitaal zijn onze mensen. Maximale ontplooiing van alle aanwezige talenten is een noodzaak. De belangrijkste grondstof van innovatieve bedrijven zijn goed opgeleide, creatieve, ondernemende mensen. Kwalitatief goed onderwijs is essentieel om internationaal voorop te kunnen blijven lopen. Onderwijs dat aansluit bij de kennis, vaardigheden en attitudes die in onze samenleving gevraagd worden, onderwijs dat jonge mensen weet te inspireren en zorgt voor een grotere uitstroom daar waar de markt dit vraagt, onderwijs waarin alle jongeren aansluiting vinden en aangesproken worden op hun individuele talenten. Diversiteit is een troef, geen nadeel !

De link tussen onderwijs en arbeid mag men niet te eng zien. Bedrijven/werkgevers/de maatschappij verwachten dat kinderen en jongeren goede attitudes ontwikkelen, zelfstandig, creatief, ondernemend en flexibel zijn. Dit veronderstelt dat ze een brede basis meekrijgen, dat ze zichzelf en de wereld leren kennen, zelfvertrouwen opbouwen, verstandige keuzes leren maken, burgerzin ontwikkelen, zorgzaam omgaan met de mensen en de wereld rondom hen etc. Vanzelfsprekend is dit geen opdracht die de school alleen kan of moet waarmaken. De ouders zijn en blijven de eerste verantwoordelijken voor de opvoeding. Daarom moet men maximaal inzetten op een preventieve gezinsondersteuning voor de meest kwetsbare gezinnen die enerzijds bijdraagt tot het wegwerken van de achterstand van jonge kinderen bij de aanvang van het kleuteronderwijs en anderzijds de ouders versterkt in hun ouderrol. Het verhogen van de ouderparticipatie is een belangrijk

werkpunt. Uiteindelijk is de ontwikkeling van onze kinderen en jongeren evenwel de verantwoordelijkheid van de samenleving in haar geheel. Ook vanuit verschillende diensten en sectoren kunnen belangrijke bijdragen geleverd worden. Zowel het concept “Gezinsondersteuning” als het concept “Brede School” en “Flankerend onderwijsbeleid” bieden hiervoor een kader. Sociaalinnovatieve zaken zoals huiswerkbegeleiding aan huis van kwetsbare gezinnen door studenten in leraarsopleiding kunnen een win-winsituatie creëren.

Via de ontwikkeling van Huizen van het Kind – die de spil zijn in het uitbouwen van het aanbod gezinsondersteuning in een gemeente – wordt een kwalitatief en toegankelijk aanbod verzorgd. Aan deze huizen wordt vormgegeven in een concrete samenwerking tussen alle partners actief in gezinsondersteuning, waar opvoedingsondersteuning (en de opvoedingswinkel) deel van uitmaakt. De burgers hebben hierbij een belangrijke positie.

Daarnaast is het onderwijs de sleutel voor talentontwikkeling en economische groei.

Om tegen 2024 een aangepaste talentontwikkeling voor iedereen aan te bieden moet er zowel op het niveau van kleuter-, lager, middelbaar als hoger onderwijs als binnen het volwassenenonderwijs continu aandacht bestaan voor het aanbieden van kwaliteit. Onderwijs is en blijft namelijk “de” sleutel voor talentontwikkeling en economische groei. De leerkracht speelt een centrale rol in het aanbieden van kwaliteitsvol onderwijs. Ruime aandacht voor de lerarenopleiding, stagebegeleiding, mentorenwerking en bijscholing zijn dus geboden.

Een onderwerp waarop sterk gewerkt zal worden is ‘actieve keuzebegeleiding’. Dit kan bijvoorbeeld door het begeleiden van leerlingen bij een overgang van het lager naar het middelbaar onderwijs of van het middelbaar naar het hoger onderwijs. Hierdoor moet het huidige waternetstelsel waar veel jongen in terecht komen, opdrogen.

Bedrijven en werkgevers kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van het onderwijs door leerlingen en studenten de kans te geven ervaring op te doen op de werkvloer in de vorm van stages, werkplekleren en deeltijds leren en werken. Een degelijke begeleiding is daarbij cruciaal, zowel op de werkvloer als vanuit de school. De zorg voor kwaliteitsvolle opleidingen die goed aansluiten bij de ontwikkelingen en de vraag op de arbeidsmarkt is een gedeelde verantwoordelijkheid van onderwijs en bedrijfsleven/werkgevers.

Via investeringen in scholing, stages en een soepele arbeidsorganisatie kunnen werkgevers een antwoord bieden op belangrijke maatschappelijke noden zoals het activeringsbeleid voor oudere werknemers en aan de onderkant van de arbeidsmarkt de intrede van kansengroepen in de arbeidsmarkt.

Daarnaast moet blijvend ingezet worden op het bevorderen van de deelname aan onderwijs. Hierbij moet het belang van het onderwijs aan ouderen en jongeren duidelijk gemaakt worden. De inschakeling van brugfiguren kunnen een belangrijke rol spelen. In principe zullen, door een betere begeleiding van het studie- en beroepskeuzeprocess, meer leerlingen kiezen voor een richting die aansluit bij hun talenten en interesses. Leerlingen zullen meer geboeid zijn en minder frus-

traties oplopen. Daarnaast blijft het een opdracht voor het onderwijs om telkens opnieuw stil te staan bij het eigen aanbod en de manier waarop dit aansluit bij de jongeren van vandaag. Het blijft dus een opdracht om te zoeken naar een voldoende gediversifieerd aanbod en aanpak om de grote verscheidenheid aan talenten en temperamenten te boeien.

Wel moet opgemerkt worden dat er in het verleden vanuit de Vlaamse en de reconversie-middelen reeds zwaar werd geïnvesteerd zonder duidelijke maatschappelijke effecten.

Dit is onder meer te wijten aan het gegeven dat beleidslijnen en acties steeds vanuit wisselende inzichten vorm werd gegeven en de uitvoering van het beleid te veel verliep via kleinschalige acties die onvoldoende krachtig waren om impact te realiseren.

Daardoor blijft men dweilen met de kraan open. Op deze manier raakt de problematiek nooit opgelost. De problemen met de allochtone jongeren lijken structureel en dus blijvend. Deze jongeren komen niet alleen in het onderwijs terecht met een taalachterstand maar blijven opgroeien in een voor hun duale omgeving met waarden en normen van de eigen gemeenschap die botsen met de waarden en normen van de samenleving waarin ze leven.

Een strategie die impact heeft en die maatschappelijk tot resultaten leidt, vereist dat zowel op overheidsniveau als op niveau van de allochtone gemeenschappen actie gevoerd moet worden. Limburg kan en moet hier het voortouw nemen.

Een andere vaststelling is het feit dat steeds meer techniek in onze omgeving aanwezig is. Toch kiezen steeds minder jongeren voor een wetenschappelijke of technische opleiding. Dit terwijl techniek en wetenschap zorgen voor welvaart en vooruitgang. Het Limburgse bedrijfsleven is meer dan elders maakgericht. Vandaar dat de daling van het aantal studenten ingenieurs en de daling van de leerlingen in de nijverheidsscholen verschrikkelijk is. Meer middelen, meer bundeling van krachten, meer netoverschrijdende samenwerking en dit ondersteund door een positieve imago-campagne kunnen het tij keren. Op lange termijn moet innovatie met meer aandacht voor opleidingen in milieutechnologie, voor de technologie in de gezondheidszorg en voor de productie van alternatieve energie, jongeren aansporen tot een wetenschappelijke en/of technische opleiding.

De VDAB wordt er op aangesproken om het opleidingsniveau van de werkzoekenden en de vraag vanuit de arbeidsmarkt dichter bij elkaar te brengen. Het is belangrijk dat de reguliere werking van de onderwijsinstellingen de problematiek van de afstemming tussen vraag en aanbod en talentontwikkeling op de arbeidsmarkt als prioriteit onderkent. Niettemin is op korte termijn een bijzondere inspanning van de VDAB noodzakelijk. Dit kan bijvoorbeeld door jongeren nog beter te laten kennismaken met de mogelijkheden op de arbeidsmarkt en het geven van individuele begeleiding aan kansengroepen. Levenslang leren blijft een centraal aandachtspunt. Hierin spelen de CVO's, SYNTRA, het Huis van het Nederlands, de centra voor basiseducatie en de VDAB en de werkgevers een belangrijke rol.

Een tweede belangrijk objectief is de verdere verankering en verbreding van het universitair onderwijs in Limburg. Er is vastgesteld dat er een positieve corre-

latie bestaat tussen het aanbod van de UHasselt en de participatie van Limburgse jongeren aan het universitair onderwijs.

De integratie van de academische hogeschoolopleidingen zorgt voor de nodige schaalvergroting van UHasselt en is belangrijk voor onder meer de ingenieursopleidingen omdat dit de mogelijkheid levert nieuwe, kwaliteitsvolle, opleidingen aan te bieden.

Door de integratie van hogeschoolopleidingen ontwikkelt UHasselt zich tot een sterke kennispartner die het voortouw kan nemen in de uitbouw van Limburg als kennisregio. Samenwerking en allianties met onder meer de KULeuven en Universiteit Maastricht kunnen dit alleen maar versterken. Vandaar dat nieuwe samenwerkingen met andere universiteiten eveneens onderzocht moeten worden. De invloed op de hogescholen is echter niet gering. Temeer omdat dit gebeurt op een ogenblik dat er een krimp is in de demografie maar ook in de beschikbare budgetten.

Bijkomend worden vanuit het bedrijfsleven en dan vnl. de kmo's steeds meer vragen aan de hogescholen gesteld naar het gezamenlijke ontwikkelen van producten en kennis. Dit en de flexibilisering van de arbeidsmarkt vraagt om het organiseren van hoger onderwijs op maat.

Enkel die instellingen die flexibel genoeg zijn om al deze ontwikkelingen in hun werking in te bouwen hebben nog een toekomst.

Dit alles stelt voor de hogescholen de vraag naar schaalvergroting door verregaande samenwerking hetzij in allianties, hetzij in fusies.

Na de integratie of inkanteling van de ingenieursopleiding en architectuur in UHasselt gevolgd door de verzelfstandiging van de kunstenopleidingen, ontstaan er naast elkaar drie afgeslankte hogescholen met de XIOS Hogeschool, de KHLim, en de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL).

Alle staan ze voor de existentiële keuze om te werken aan schaalvergroting door samenwerking en samensmelting. Alleen dan ontstaat er opnieuw schaal en potentieel aan onderzoek en onderwijs om nog een toekomst te hebben. Om dit te realiseren moet de wetgeving veranderd worden, moeten er middelen vrijgemaakt worden en moet er een sterk fusiemanagement aangesteld worden. Bij voorkeur gebeurt die fusie in eerste instantie op Limburgs niveau. Dit garandeert het best dat het grote aanbod aan opleidingen en onderzoek verankerd blijven in Limburg.

Voor de verbreding van het aanbod, de verdere uitbouw van UHasselt en de verdere uitbouw van kennisdomeinen in Limburg moet in overleg met de Vlaamse Regering gezocht worden naar duurzame opleidingen die het huidige universitaire aanbod verbreden. Prioritair moet de verdere uitbreiding van universitaire onderwijsbevoegdheden van de UHasselt, zoals eerder overeengekomen in het akkoord met de KULeuven van 2007, en waarvan een deel nog niet gerealiseerd werd (o.a. de opleiding bioingenieur), effectief gerealiseerd worden in de komende jaren. Hierbij is het belangrijk dat UHasselt de koppeling(en) kan maken met andere kennisinstellingen, waarbij deze koppelingen resulteren in wetenschappelijk onderzoek, uitmuntende opleidingen en in business voor Limburgse bedrijven.

TALENKENNIS

Het versterken van de talenkennis heeft – zoals reeds vermeld – bijzondere aandacht. Hierbij gaat het zowel om de Nederlandse taal, de buurtalen als het behoud van de eigen moedertaal van allochtone Limburgers. Betere kennis van het Nederlands, een degelijke kennis van de Duitse taal wordt actief nagestreefd met het oog op de kansen die de industriële topbedrijven of/en kenniscentra (in de regio Aken of verder naar Noordrijn-Westfalen) voor Limburg kunnen bieden. Kennis van het Frans en het Engels worden op de arbeidsmarkt veel gevraagd.

Aandacht voor de moedertaal van allochtone Limburgers blijft belangrijk. Enerzijds vanuit het aanvaarden van de eigen identiteit en het omhelzen van diversiteit, anderzijds omwille van de extra troef op de arbeidsmarkt voor de “native speakers” van andere talen.

Talenkennis is dus essentieel. Met die vaststelling wordt gepleit voor een krachtige strategie die voldoende middelen mobiliseert om aan de basis, in de thuisomgeving en het kleuter- en lager onderwijs de talenkennis dringend te verbeteren.

Taal is de toeleiding tot opleiding, kennis, werk, integratie en ontwikkeling.

De terechte aandacht voor onderwijs en hoger onderwijs mag daarom niet voorbijgaan aan het gegeven dat de start in de schoolloopbaan reeds vroeg gelegd wordt, namelijk in het kleuter- en basisonderwijs. Als we willen investeren in de versterking van professioneel hoger onderwijs dan gaan we in Limburg de klemtoon moeten leggen op de versterking van het basis- en vooral het kleuteronderwijs. Daar worden de kiemen gelegd voor de verdere schoolloopbaan. Het is duidelijk dat er geïnvesteerd zal moeten worden, zeker in bepaalde regio's van Limburg in de uitbouw van de nodige ondersteuning van ouders met het oog op de schoolloopbaan van jonge kinderen. De meerwaarde van preventieve gezinsondersteuning aan huis die reeds vroeg aanvat en waarbij zowel ondersteuning en ontwikkeling van het kind als de ouder voorop worden gesteld, is ondertussen wetenschappelijk gevalideerd.

Naast aandacht voor de inzet op collectieve talentontwikkeling (accelereren) zal er ook voldoende aandacht zijn voor individuele talentvorming (excelleren) in bijvoorbeeld kunst, media en sport.

Succes kan niet zonder (top)talent. Topsporters kunnen echter maar tot topprestaties komen met de juiste fysieke en mentale omkadering. Hierin willen we in Limburg investeren. Daarom wordt de mogelijkheid gecreëerd voor bijzonder getalenteerde jongeren om via een optimale omkadering en professionele ondersteuning hun alle kansen te bieden voor een topsportloopbaan.

2.7. LEVENSKWALITEIT

ATTRACTIEVE REGIO

Om van Limburg tegen 2024 een attractieve regio te maken die een hoog niveau van levenskwaliteit aanbiedt en dit voor alle Limburgers, zal er verder gewerkt worden aan het aanbieden van een kwaliteitsvol voorzieningenniveau.

Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan kwalitatief goed onderwijs (zie thema Talent) en openbare orde/veiligheid, maar ook aan voldoende aanbod aan sport, cultuur, gastronomie, recreatie en toerisme.

Onze enorme open ruimte is één van onze grote troeven die we in verschillende domeinen kunnen uitspelen: economisch met onze grote voorraad aan bedrijventerreinen, maar zeker ook op het vlak van toerisme met z'n grote diversiteit in landschappen en verscheidenheid en natuurbehoud en -ontwikkeling.

De groene, landschappelijke en duurzame aspecten van Limburg kunnen vermarkt worden op de internationale toeristische markt. Dit genereert een economische meerwaarde waardoor ondernemers kansen krijgen om te groeien binnen deze sector. De diversiteit is samen met de unieke landschappelijkheid een zeer sterke troef voor Limburg. Een goede ontsluiting (bv. fietsrouten netwerk, wandelgebieden, ...) zorgt ervoor dat het evenwicht tussen ecologische waardevolle gebieden en gebieden voor recreatie behouden blijft.

SPORT

Het aantal sporttakken neemt toe en noch op leeftijden noch op mensen staan grenzen om aan sport te doen.

Zowel voor de professionele als vrijetijdssporters worden details belangrijker, niet in dezelfde mate maar het is opmerkelijk hoe vrijetijdssporters fanatiek gedreven zijn, hun sport kennen en zowel wat uitrusting als methodiek op een behoorlijk niveau met hun sport omgaan.

Een regio die zich vooruitstrevend ontwikkelt, moet een sportaanbod uitbouwen dat op alle terreinen van de sport actief is. Hier moeten in Limburg nog belangrijke investeringen gebeuren, dit zowel in de zaalsporten, de wielersport (overdekte wielersbaan) en de atletiek. Toekomstgericht zijn zeker de investeringen in het Limburgs medisch sportcentrum.

Een volledig concept rond wielrennen en BMX werd uitgewerkt op het circuit van Terlaemen. Samen met privépartners wordt een kennislabo rond wielrennen opgericht, waar naast de professionele sporter ook de recreant de nodige info en begeleiding kan krijgen.

In Bree wordt door Kim Clijsters en Bob Verbeeck een tennislabo ontwikkeld. De lacune aan een professioneel sportmedisch centrum werd recent ingevuld door Adlon waar zowel valide als G-sporters professionele begeleiding krijgen.

Om de tekorten tussen opleiding en begeleiding van Top Sport Vlaanderen enerzijds en de ontwikkeling van de beste sporters binnen clubniveau anderzijds op te vangen, is een brede werking nodig om, zoals in Nederland, op iets langere termijn talentvolle jongeren te begeleiden om de definitieve stap naar topsport te kunnen nemen.

De huidige werking binnen de clubs wordt momenteel door de sector als ontoereikend ervaren en nieuwe initiatieven op provinciaal niveau tonen de behoefte aan om jonge sporters, zowel medisch, mentaal als naar voeding, als naar stage en wedstrijden op een hoger niveau te begeleiden. In dit verband lopen momenteel projecten rond judo, turnen, meerkamp, volley, karate, ...

Wil Limburg op termijn hier een toereikend aanbod realiseren, dan zullen deze initiatieven duurzaam moeten uitgewerkt en uitgebreid worden over verschillende sporten.

In overleg met de hoge scholen en de secundaire netten werden uniforme afspraken gemaakt rond aanbod en faciliteiten van topsport en studie in Limburg. Ook hier zal in de toekomst initiatief moeten worden genomen om dit verder te verfijnen en te verbreden.

De Limburgse werking rond G-sport is vooruitstrevend in verhouding tot andere regio's maar de noden zijn hier groot. Huidige barrières m.b.t. verplaatsingsmoeilijkheden en uitrustingskosten en begeleiding vormen nog steeds voorname drempels om G-sport toegankelijker te maken voor de grote groep van fysiek en mentaal gehandicapten.

De sportinfrastructuur wordt meestal door de gemeenten ontwikkeld en werd in de voorbije jaren sterk uitgewerkt. Maar de ontwikkelingen binnen de sport stellen steeds hogere eisen. De multifunctionele hallen worden door de verschillende sporttakken als ontoereikend ervaren naar uitrusting en beschikbaar aanbod in het kader van trainingen en wedstrijden. De infrastructuur is ontoereikend om de aan behoeften inzake sport te beantwoorden. Dit vraagt om een volgehouden investeringsplanning in intercommunaal verband.

Momenteel zijn grotere sportevenementen in de provincie aanwezig. Met verschillende veldritten op internationaal niveau, de Special Olympics, het Europees en Wereldkampioenschap karting, de GP MX1 en MX2 van de motorsport, het Europees kampioenschap min 22 van judo en de atletiekmeeting in Heusden-Zolder positioneerde Limburg zich als een sportieve provincie die evenementen op Europees niveau kan huisvesten. Om deze aansprekende activiteiten die een belangrijke weerklank vinden in alle sportmiddens, ook in de toekomst in Limburg te organiseren, zal hier door de provincie verder geïnvesteerd moeten worden.

De uitdagingen in sport blijven in de komende jaren maatschappelijk erg belangrijk. De provincie zal in deze problematiek zoals in de voorbije jaren initiatieven nemen en ondersteunen die aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het project moet een leemte invullen,
- de oplossing moet complementair ontwikkeld worden aan alle actoren die in dit werkveld actief zijn,
- de provincie moet in de oplossing het verschil mee kunnen maken.

DIERENWELZIJN

Onderzoek wijst uit dat één op twee gezinnen in ons land een huisdier heeft. Het uitwerken van kwaliteitsvolle initiatieven rond dierenwelzijn is daarom een zaak van de overheid. Deze initiatieven moeten de wederzijdse relatie tussen mens en dier ten goede komen en moeten de dierenwelzijnssector betrekken voor pertinente adviezen voor het dierenbeleid.

Het Provinciaal Opvangplan Rondzwervende Dieren vormt het beleidskader waaraan alle dierenwelzijnsinitiatieven zich moeten linken. De erkende dierenasielen moeten hierin een centrale rol (blijven) spelen. Zij kunnen zorgen voor kwaliteitsvolle, gecontroleerde en uniforme dierenopvang én een concentratie aan dienstverlening naar gemeenten toe.

Het Opvangplan moet uiteindelijk evolueren naar een sluitend systeem waarbij de overheid éénmalig investeert in de basisinfrastructuur van de (erkende) asielen en waarbij een beheersbaar systeem moet ontwikkeld worden waarbinnen op termijn een “reserve” wordt aangelegd om toekomstige infrastructuurwerken te bekostigen. Ook de andere erkende opvangmogelijkheden moeten hierop een beroep kunnen doen.

Daarnaast moeten er binnen de dierenwelzijnssector mensen gemobiliseerd worden om hun specifieke kennis in te brengen voor een nóg betere werking van het dierenopvangsysteem. Blijvende opleiding en professionalisering zijn belangrijk.

Tot slot is het noodzakelijk dat de nodige sensibiliserende initiatieven worden ondernomen om enerzijds de toestroom van (huis)dieren naar dierenasielen te verminderen en anderzijds de uitstroom van de dieren naar nieuwe eigenaars te bevorderen, waarbij diereneuthanasie slechts in verantwoorde gevallen toegepast wordt.

ZORGZAME REGIO: TOEGANG TOT ZORG

Op demografisch vlak staat onze provincie voor zeer grote uitdagingen. Momenteel zijn er meer dan 178 000, 60-plussers in Limburg. Tegen 2025 komen er nog eens 100 000, 60-plussers bij. Dit is een stijging van meer dan 50 % in 15 jaar tijd. De stijging voor Vlaanderen is minder, namelijk een stijging van 34 %. In 2050 zal al één op drie Limburgers ouder zijn dan 60 jaar!

Naast het fenomeen van de vergrijzing zien we ook dat kwetsbare groepen onder de ouderen groeien. De groep van 80-plussers of hoogbejaarden groeide gestaag tussen 2003 en 2007 en wel sterker in Limburg (+27,7 %) dan in Vlaanderen (+18,8 %). Deze groep loopt vooral risico's op vereenzaming en inkomensarmoede. Ook het aantal ouderen met een handicap, de 65-plussers met een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, gaat in Limburg forser de hoogte in (van 7 775 in 2004 naar 13 400 in 2008) dan in Vlaanderen.

Mede door onze achterstand op het vlak van residentiële voorzieningen is de

thuiszorg in onze provincie sterker uitgebouwd dan in Vlaanderen. De verdere ondersteuning en versterking van de thuiszorg en de uitbreiding van ons residentieel aanbod blijft noodzakelijk.

De technologische en demografische evoluties zorgen ervoor dat mensen langer leven. Dit impliceert een meer complexe zorgpathologie, met hogere zorgkosten. De vergrijzing en de gewijzigde perceptie van het begrip gezondheid en het illusoire gezondheidsideaal leiden tot een toenemende zorgvraag.

Toenemende zorgvragen zullen op hun beurt leiden tot een stijgende vraag naar hoog- en laaggeschoold zorgpersoneel en dus tot jobcreatie. We zullen alle regionale en federale hefboomen moeten aanwenden om meer mensen toe te leiden naar jobs in de zorg.

De zorg zoals we die vandaag kennen zal dus onder druk komen te staan. Nieuwe concepten zullen moeten worden ontwikkeld. Daarbij is samenwerking gericht op kostenefficiëntie en kwaliteit in de ziekenhuizen – zoals we dat terugvinden bij het zopas opgerichte HospiLim – een eerste belangrijke aanzet.

In Limburg doen zich recent interessante ontwikkelingen voor op het snijvlak van life sciences, patiëntenzorg, universitair onderzoek en de biomedische technologie. Het overheidsbeleid wil nog meer werk maken van onderzoek en het opzetten van nieuwe concepten inzake exploitatie of accreditering van de ziekenhuizen en psychiatrische centra. Daartoe zal het samenwerkings- en overlegplatform HospiLim verder uitgebouwd worden om concreet vorm te geven aan een kwaliteitsvol zorgaanbod.

Er zal echter ook gewerkt moeten worden aan totaal nieuwe zorgconcepten zoals het – zorgtraject gedurende het leven – waarbij er in elk domein (kinderopvang, ouderopvang, ziekenzorg) betaalbare, kwaliteitsvolle zorg kan worden aangeboden.

In 2030 zal een derde van alle woningen in Vlaanderen bewoond zijn door een 65-plusser. De impact van de vergrijzing en gezinsverdunding op het woningbestand kan niet onderschat worden. Een meer structurele aanpak en samenwerking tussen wonen en welzijn is onontbeerlijk. Voor een goede levenskwaliteit is kwaliteitsvol wonen onontbeerlijk. Kwetsbare groepen moeten hierin ondersteund worden, bij voorkeur in een samenspel tussen welzijns- en huisvestingsactoren. Aan deze samenwerking moet verder impulsen gegeven worden opdat ze structureel verankerd kan worden. De intergemeentelijke samenwerking, de samenwerking tussen sociale huisvestingsmaatschappijen, sociale verhuurkantoren en de welzijns- en gezondheidssector moeten hierin centraal staan. Stebo en pilootprojecten wonen-welzijn zijn hierbij belangrijke elementen.

Een specifiek kenmerk van de provincie Limburg is de reeds lang aanwezige allochtone bevolking. De Limburgse samenleving is reeds vanaf de zestiger jaren geen monoculturele gemeenschap meer. De multiculturele samenleving die gaandeweg ontstond zal door een actief beleid gebaseerd op eigenheid en uitwisseling met de diverse gemeenschappen en culturen evolueren naar een interculturele samenleving. Dit beleid steunt niet langer op etniciteit maar op economische en

sociale kenmerken, armoede, gebrekkige huisvesting, gezondheidsproblemen, lage opleiding of weinig kansen op de arbeidsmarkt hebben immers geen kleur. Samen met de aandacht voor een betere levenskwaliteit van alle Limburgers zal er bijzondere aandacht uitgaan naar toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg, directe armoedebestrijding, gelijke kansen en actief welzijn.

Er zijn vandaag nog te veel Limburgers die leven in bestaansonzekerheid. Bestaansonzekerheid is een complex en multidimensioneel probleem dat verder reikt dan een gebrek aan inkomen. Het vereist onze bijzondere aandacht. Het aantal rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering is een goede schatter voor het aantal armen. In 2008 had 8,2 % van de Limburgse meerderjarigen recht op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (versus 7,9 % in Vlaanderen). We tellen ongeveer één op twaalf armen in Limburg. Daarnaast zijn er andere risicogroepen die op de rand van de bestaansonzekerheid leven: asielzoekers, sociaal tewerkgestelden, ...

Wie geboren wordt in een kansarm gezin begint het leven in een moeilijke startpositie. In 2007 werd 9 % (of één op elf) van de Limburgse kinderen geboren in een kansarm gezin. Dat is meer dan in Vlaanderen (7,3 %). Bovendien steeg het cijfer de voorbije jaren. Met het oog op toekomstkansen zijn deze kinderen een erg kwetsbare groep.

Er zal gewerkt worden om armoede bespreekbaar te maken, kennis over armoede te stimuleren en kansarmoede daadwerkelijk aan te pakken. Hiervoor zal met vereende kracht gewerkt moeten worden om de probleemwijken meer leefbaar te maken.

Vertrekkende van de sociale grondrechten (cfr. recht op arbeid, recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid, recht op behoorlijke huisvesting, etc.) moeten we alle leden van onze samenleving een menswaardig bestaan kunnen garanderen.

Elementen die daarin een rol spelen zijn o.m. gezinsondersteuning en -begeleiding, samenlevingsopbouw, samenwerking met het (allochtoon) middenveld, een participatief lokaal welzijnswerk, het uitdragen van goede voorbeelden om mensen te “empoweren” en meer vertrouwen te geven, een kwaliteitsvolle leefomgeving, een toegankelijke gezondheidszorg en niet in het minst door het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt en de arbeidsparticipatie en het doortrekken van de inspanningen voor het sociaal huuraanbod. De methodiek die hierbij gehanteerd wordt, moet integraal en participatief zijn en moet ook de mensen zelf en hun verenigingen hierbij betrekken.

Voor wat betreft welzijn staat het stimuleren van mantelzorg, vrijwilligerswerk, betere samenwerking in de eerste lijn en het realiseren van nieuwe (samen-) woonvormen centraal. Ook het concept van een sociale derdebetalersregeling moet gestimuleerd worden. Dit om een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol zorgaanbod aan te bieden.

Voor de kinderopvang richten wij ons op het Pact voor Vlaanderen dat wil dat de helft van de kinderen jonger dan drie jaar opgevangen worden in kwaliteitsvolle kinderopvang. Kind en Gezin wil dat alle kinderen in de eerste drie levens-

maanden minstens twee huisbezoeken krijgen van een regioverpleegkundige. Daarenboven zijn in het programma 6 consulten in het eerste levensjaar opgenomen. Deze elementen en actie bepalen het concept van de Huizen van het Kind.

Ondanks de hoge score van Vlaanderen inzake levenskwaliteit, blijft de gezondheidsbevordering een belangrijke uitdaging. Zeker waar het gaat over zelfdodingen, voeding, beweging, het terugdringen van roken, illegale drugs en alcoholmisbruik.

Limburg wil zich actief profileren als een dementievriendelijke provincie. Hiervoor hebben we 2 cruciale motieven: allereerst heerst er bij veel mensen een taboe op dementie, en de beeldvorming is eenzijdig negatief. Hierdoor ontstaat een vicieuze cirkel met ingrijpende gevolgen: door het taboe en de negatieve beeldvorming vermindert de levenskwaliteit van mensen met dementie en van hun omgeving. Ten tweede zijn de prognoses duidelijk: het aantal mensen met dementie zal de komende jaren toenemen met 30 % van 101 000 Vlamingen vandaag naar een kleine 130 000 in 2020.

Steeds duidelijker groeit het inzicht dat goede zorg geen zaak is van de welzijns en gezondheidssector alleen, maar van heel onze samenleving. Aan de basis van de vermaatschappelijking van de zorg ligt de overtuiging dat we, ook als beleid, moeten kiezen voor een samenleving waarin voor iedereen een plaats is en iedereen wordt uitgenodigd om aan de samenleving te participeren. De samenleving is niet beperkt tot een wereld waarin alleen de “hard werkende Vlaming c.q. Limburger” een plaats heeft. Maar ook een samenleving waarin kwetsbare mensen en mensen met allerhande beperkingen mee kunnen en erbij horen. Leren leven in een onvolmaakte wereld en ruimte en tijd maken voor die realiteit is belangrijk. Het is belangrijk om daarvoor het sociaal kapitaal te activeren. Vanuit een visie op kwaliteitsvolle zorg is vermaatschappelijking van de zorg belangrijk omdat het inzet op zorgcontinuïteit en op zorg op maat. De vermaatschappelijking van de zorg heeft aandacht voor de competenties van personen eerder dan voor hun beperkingen.

Naast de blijvende investering in meer en betere betaalbare zorg, is het duidelijk dat hier één van de antwoorden ligt op de steeds grotere vraag (haast onuitputtelijk) naar zorg en hulp. Zorgen dat kwetsbare mensen een huisvesting hebben en een duurzame job.

Onze mantelzorgers zijn een verpersoonlijking van een warme zorgdragende samenleving. Limburg heeft meer potentiële mantelzorgers (40- tot 79-jarigen) per 80-plusser dan Vlaanderen, maar dat potentieel daalde de voorbije jaren en verwacht wordt dat het zal blijven dalen. Zij moeten dus nog meer de ondersteuning en waardering krijgen die ze verdienen. Mantelzorgers ondersteunen om zo hun draagkracht te vrijwaren en zelfredzaamheid te bevorderen; het zijn fundamentele hefboomen die de inzet van professionele zorg efficiënter en effectiever maken.

Het is kenmerkend voor meer vermaatschappelijking van de zorg dat dit een sterke betrokkenheid van de lokale gemeenschap en dus het lokale bestuur veronderstelt, omdat het lokale bestuur het beste is geplaatst om het “risicovol kapitaal” aan te spreken en te organiseren. Het gaat hier over samenlevingsopbouw, de ver-

wevenheid van diverse beleidsdomeinen (wonen-welzijn bv.) en de samenwerking tussen allerlei actoren in de organisatie van de zorg.

2.8. INTERNATIONALISEREN

In 2024 zit Limburg in de lift als een “top spot” binnen en buiten Europa: een creatieve, innovatieve en attractieve regio voor studenten, onderzoekers, werknemers, ondernemers, investeerders, zorgvragers en -verleners, toeristen, enz.

Steeds meer Limburgse kennisinstellingen en ondernemingen gelden Europees en zelfs wereldwijd als referentie binnen de speerpuntsectoren, vragen patenten aan, exporteren naar het buitenland, ontvangen of doen zelf buitenlandse investeringen. Omgekeerd vestigen steeds meer binnen- en buitenlandse bedrijven en kennisinstellingen zich in Limburg. Ook de studenten- en werknemersmobiliteit is toegenomen. Meer Limburgse studenten studeren in het buitenland, gaan op uitwisseling of lopen stage in het buitenland, meer buitenlandse studenten volgen een opleiding in Limburg, komen in Limburg op uitwisseling of stage lopen.

Limburgse onderwijsinstellingen onderscheiden zich op vlak van ‘internationalisation@home’ waarbij internationaal georiënteerd ondernemerschap, interculturaliteit en meertaligheid tijdens de school- en studieloopbaan tot de basiscompetenties behoren. Limburg hinkt niet langer achterop wat het totaal aantal hoogopgeleiden betreft. Daarnaast trekt de Limburgse arbeidsmarkt meer buitenlandse vakmensen en kenniswerkers aan en Limburgse werknemers trekken meer de grens over. Er zijn niet alleen meer grenspendelaars, buitenlandse werknemers kiezen er ook voor om in Limburg te wonen. Limburg trekt ook meer buitenlandse toeristen aan, die voor één dag of meer komen genieten van gastronomie, cultuur, mode, landschap of de steden.

Naast een sterkere economische structuur en een bredere cultuur van open innovatie en duurzaamheid die in alle sectoren ingang heeft gevonden, wordt Limburg ook gekenmerkt door een hecht sociaal weefsel waarin zorgzaamheid en levenskwaliteit centraal staan. Hierbij wordt blijvende aandacht besteed aan goed uitgebouwde voorzieningen op vlak van kinderopvang, ouderenzorg, ziekenhuizen, enz., maar ook onderwijs, huisvesting, cultuur, sport en recreatie. Ten slotte werd én wordt nog geïnvesteerd in het verbeteren van de (inter)nationale bereikbaarheid, waarbij o.a. de reistijden binnen en buiten Limburg verkort zijn. Er is ingezet op de maximale ontsluiting van de regio, met bijzondere aandacht voor goede openbare vervoersverbindingen tussen de landelijke gebieden en stedelijke kernen, ook grensoverschijdend; én op een optimale, co- en multimodale aansluiting op belangrijke knooppunten zowel wat personen- als goederenvervoer betreft: Spartacusplan; Economisch Netwerk Alberthaven (ENA) als bruggehoofd tussen de Antwerpse zeehaven en de Luikse binnenhaven; de hogesnelheidslijnen in Brussel, Luik, Aken en Keulen; verbindingen naar Eindhoven, Venlo, Ruhrgebied; de luchthavens van Brussel, Liège-Bierset, Aken-Maastricht, Eindhoven en Düsseldorf.

De ambitie is tegen 2024 het minstens even goed te doen als andere Vlaamse

provincies en vergelijkbare regio's in Europa en binnen de speerpuntsectoren waar mogelijk zelfs beter. Dat veronderstelt focus, waarbij het beleid gericht is op het versterken van sectoren waar Limburg al sterk in staat, maar ook op het scheppen van ruimte voor proeftuinen (niche) in sectoren waar potentieel aanwezig is om op termijn top te worden.

2.9. TROTS OP LIMBURG

Intern: trots op Limburg

Om de ambitie van Limburg om onderscheidend te zijn ten opzichte van de ons omliggende provincies en regio's, te kunnen uitdragen naar de buitenwereld, is het belangrijk dat iedereen binnen de provincie ook daadwerkelijk de ambitie heeft om voorsprong te nemen.

Het uitdragen van het geloof in eigen kunnen kan maar succesvol zijn als de Limburgers zelf overtuigd en enthousiast zijn om van Limburg een unieke en sterke provincie te maken waar het goed te leven, werken en wonen is.

Een sterke provincie is ook een veilige provincie. De voorbije jaren werd er hier fors in geïnvesteerd. Het fundament is er. Het niveau nog verhogen door een intensere "grenzeloze samenwerking" na te streven tussen de verschillende veiligheidspartners volgens het concept van integrale veiligheid moet de ambitie zijn. Schaalvergroting en specialisatie bij de politie- en brandweerdiensten, aangevuld met een permanente eenheid van de civiele bescherming, de opmaak van nood- en interventieplannen gekoppeld aan een oefenbeleid naar analogie met het OBS- programma, zijn essentiële aandachtspunten voor het optimaliseren van de provinciale veiligheidsketen.

Extern: Limburg het beste merk

Er zal gewerkt worden om Limburg buiten de provinciegrenzen (zowel in Vlaanderen als in het buitenland) neer te zetten als een onverwachte, moderne, creatieve, jonge, innovatieve en plezierige omgeving, een provincie die veel te bieden heeft, een provincie die zich kan onderscheiden van de omliggende regio's. Toerisme is hierbij de voorbije jaren een belangrijke opportuniteit gebleken. Vandaar het belang om het toerisme in Limburg verder uit te bouwen als een economisch speerpunt. Limburg beschikt over een enorme landschappelijke diversiteit enerzijds en wordt gekenmerkt door een unieke gastvrijheid anderzijds. Deze kenmerken vormen de basis voor een duurzaam toerisme, dat een blijvende economische meerwaarde met zich meebrengt.

Voor het uitdragen van de boodschap van "Limburg als het beste merk" zullen we een beroep doen op "ambassadeurs" die voor Limburg aanwezig zijn op belangrijke activiteiten in binnen- en buitenland. Op die manier kan Limburg gepromoot worden, in het bijzonder naar het buitenland toe met extra aandacht voor de bedrijfswereid.

Belangrijk hierbij is dat met een blik van buiten de provinciegrenzen gekeken

wordt en dat er aandacht is voor zowel de economische aantrekkelijkheid, de toeristische mogelijkheden als de leefkwaliteit van de Limburgers.

2.10. BESTUUR

Leidende principes naar het jaar 2024 toe zijn: efficiënt besturen, eenheid van denken en handelen, kosten en servicebewustzijn. Hiervoor zijn er in eerste instantie goed gekwalificeerde mensen en performante overheidsdiensten nodig.

Efficiënt besturen

Een efficiënte en kwalitatieve dienstverlening en regelgeving draagt op structurele wijze bij tot het welzijn en welvaart van de bevolking. Het omgekeerde is evenzeer waar.

Limburg moet er daarom naar streven om tegen 2024 de meest efficiënte besturen in Vlaanderen te hebben. Hiervoor is inzet nodig om een aantal procedures sneller te doen verlopen. Voornamelijk inzake ruimtelijke ordening (vergunningen) en met betrekking tot de sociale materies (vergunningen én wachtlijsten) zijn de burgers het minst tevreden.

Vooraf rond het vergunningenbeleid zijn de ondernemers vragende partij voor een meer efficiënt overheidsbestuur. Het versterken van het gemeentelijk niveau wordt hierbij als oplossing bepleit.

Naast efficiëntie moet er eveneens aandacht gegeven worden aan de algemene tevredenheid en het vertrouwen van de Limburgers in de instellingen.

Eenheid van denken en handelen

Naast het creëren van de meest efficiënte besturen zal er ook gewerkt worden aan een versterkte samenhang binnen de provincie. Tot op vandaag gaat een deel van de slagkracht en middelen verloren door onvoldoende afstemming tussen de verschillende bestuursniveaus (tussen lagere en hogere overheden, maar ook binnen hogere overheden). De slagkracht zal kunnen worden versterkt door een beter structureel overleg en afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus waarbij iedereen doet wat hij kan vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid in lijn met het subsidiariteitsbeginsel.

Dit is een belangrijke opdracht voor de deputatie als bestuur van koppeling en opvolging.

Een nauwere samenwerking en betere afstemming tussen bestuurlijke niveaus en domeinen zal het ook makkelijker maken om als “één” naar buiten te treden en niet – louter – als een optelsom van een aantal verschillende steden of regio's. Meer dan in het verleden zal het nastreven van een gezamenlijke en gemeenschappelijke visie noodzakelijk zijn.

Kosten- en servicebewustzijn

De schaalvergroting die steeds vaker optreedt op alle niveaus maakt samen-

werking tussen bestuurlijke niveaus en verschillende domeinen steeds noodzakelijker. In Limburg worden op verschillende domeinen door verschillende partners initiatieven genomen die interessant en vernieuwend zijn. Ze gebeuren echter te dikwijls versnipperd en los van elkaar. Het gevolg hiervan is het gemis aan kritische massa en aan slag- en slaagkracht. Samenwerking en strategische fusies dringen zich daarom op en dit op alle domeinen. Goede voorbeelden zijn de samenwerking van de ziekenhuizen met U Hasselt of de samenwerking tussen Design Platform Limburg-Z33-MAD-faculty-C-Mine.

Op bestuurlijk en dan voornamelijk op lokaal vlak zullen steeds meer samenwerkingen ontstaan rond concrete punten en bij voorrang daar waar het gaat over de dienstverlening aan de burger (cultuur, sport, jeugdwerking, toerisme). Elke gemeente heeft weliswaar zijn eigen achtergrond maar doorgaans krijgen gemeenten wel met hetzelfde soort uitdagingen te maken, zeker in de toekomst. Competentieclustering of samenwerking tussen gemeenten op een functionele basis – bijvoorbeeld rond bepaalde thema's zoals integratie, publiek-private samenwerking, toerisme, cultuur en sport – zal meer en meer nodig zijn.

Ook op andere domeinen zoals onderwijs en zorg is er ruimte voor versterking van de slagkracht. Daarom zal de samenwerking buiten bestuurlijke domeinen gefaciliteerd worden. Dit zal gebeuren door het samenbrengen van initiatiefnemers uit een bepaalde sector of ook het sensibiliseren en waar mogelijk stimuleren van krachtenbundeling. Een goed voorbeeld is de realisatie van samenwerking tussen ziekenhuizen en psychiatrische instellingen in HospiLim.

Grensoverschrijdende samenwerking

Het provinciebestuur moet als het ware Europa-proof worden. De Europese beleidsdoelstellingen vormen daarom mee het kader en de benchmark van het provinciebeleid.

Als bovenlokale beheerder en bemiddelaar meten wij ons een centrale rol toe voor de toeleiding naar de Europese steunfondsen. Daarvoor zullen we de eigen doelstellingen maximaal kaderen binnen het EU-beleid met inbegrip van de subsidieprogramma's en dus proactief inspelen op alle mogelijke financieringsbronnen.

De grensoverschrijdende samenwerking is hierbij het belangrijkste

De provincie werkt nog steeds nauw samen met Nederlands-Limburg en werkt recent ook nauw samen met Noord-Brabant. Naast regelmatig overleg met de partnerbesturen heeft het provinciebestuur specifieke convenanten afgesloten met ontwikkelingsmaatschappijen, ondernemingen en kennisinstellingen, zoals Brainport Development nv en RWTH Aachen. Deze samenwerking is vooral toegespitst op de doorontwikkeling van de Top Technologie Regio Eindhoven-Leuven-Aken-Luik-Hasselt-Maastricht en de ontwikkeling van bedrijventerreinen en incubatoren die de ruimte bieden in het kader voor technologietransfer en clustering van kennis, productie en toeleveranciers. Limburg is dus niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk een verbindingsgebied

tussen sterke wetenschappelijke, economische en culturele polen als Eindhoven, Maastricht, Aken alsook Leuven en Luik.

De Euregio Maas-Rijn, waarin de provincie Limburg bijna 50 jaar partner is, is op deze wijze geëvolueerd naar een “Euregionale ontwikkelingsmaatschappij” die in het kader van het Europese cohesiebeleid als Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS) een structureel overlegforum biedt voor de oplossing van grensoverschrijdende knelpunten en het opzetten van concrete projecten, o.m. op het vlak van arbeidsmarkt, mobiliteit, zorg, cultuur en toerisme.

BESLUIT

Het succes van Limburg 2.2.4 is afhankelijk van een aantal kritische factoren waaronder:

1. Het vermogen tot samenwerking en overleg tussen overheden, sectoren en maatschappelijk verantwoordelijken, waarbij een welvarend en sociaal Limburg voor iedereen dezelfde passie moet zijn.
2. Dit veronderstelt consensus i.v.m. de doelstellingen, de engagementen en de inzet van mensen en middelen, waarbij duurzaamheid, innovatie, ruimte om te ondernemen en het speerpuntenbeleid in eerste instantie gericht zijn op het verhogen van de kansen voor alle Limburgers op:
  - toegang tot werk
  - toegang tot onderwijs
  - toegang tot zorg en
  - toegang tot wonen.
3. Meer dan ooit zullen wij voor de realisatie van onze projecten en initiatieven moeten aankloppen bij de Vlaamse, federale en Europese overheden en instellingen.
Hiertoe moeten wij ons intern goed organiseren.
4. Bij het samenbrengen van middelen gaat het in eerste instantie over het verkrijgen van het rechtmatige aandeel van Limburg in de reguliere middelen van de hogere overheden. Daarnaast hebben de federale en Vlaamse overheidsinstellingen zoals Belgacom, bpost en Vlaamse overheidsinstellingen zoals de VDAB, De Lijn, De Scheepvaart, PMV e.a. in dit verband een belangrijke inbreng en operationele rol.
5. De ambitie om aanwezig te zijn op de plaatsen waar belangrijke (politieke)

beslissingen genomen worden, moet systematisch worden nagestreefd, omdat door dergelijke aanwezigheid de provincie mee vooruit geholpen kan worden. Op die manier kunnen er namelijk waardevolle (bilaterale) contacten ontstaan die duurzaam zijn en op lange termijn doorwerken in de belangenbehartiging voor Limburg.

6. Naast de reguliere middelen heeft Limburg zelf een belangrijke publieke sector die over middelen beschikt of er toegang toe heeft. De provincie, POM Limburg, het Grondfonds, LRM, LSM, NUHMA en intercommunale verenigingen als Limburg.net, kunnen middelen mobiliseren waardoor een investeringsniveau kan gehaald worden dat zich op het niveau tilt van andere regio's.

Deze Limburgse middelen moeten vooral ingezet worden als hefboom om dossiers te versnellen of in te zetten op strategische projecten. Dit zijn projecten met voldoende impact en gedragen door draagkrachtige promotoren zodat ze voor Limburg een structurele of duurzame meerwaarde realiseren.

Het invullen van deze kritische succesfactoren en dan vnl. het samenwerken, het mobiliseren van reguliere middelen en een doorgedreven lobbying is een uitdaging voor alle beleidsverantwoordelijken op elk niveau.

Om de ca. 120 projecten die in Limburg 2.24 worden aangereikt te realiseren zullen per cluster projectverantwoordelijken aangeduid worden. De provincie zal deze "aandrijvers" ondersteunen vanuit een projectenbureau .

Om als provincie de natuurlijke rol van regisseur waar te maken zal – door middel van een stuurgroep Limburg 2.24 – onder leiding van de deputatie een opvolgingsstructuur worden opgezet. Deze zal jaarlijks aan de provincieraad en de SERR toelichting geven over de voortgang en het engagement van de diverse overheden en belanghebbenden;

De verwachting is dat het hard werken zal zijn, elke dag opnieuw, voor iedereen. Niettemin is het toekomstige streefbeeld deze inspanning meer dan waard: een zorgzame provincie waar voldoende en kwaliteitsvol aanbod is voor wonen, ondernemen, werken, zorg, leven en ontspannen voor iedereen.

Limburg september 2011

BIBLIOGRAFIE

- Zuid – Limburg als Kwaliteitsregio. Contouren van een Nieuw regionaal beleid, Luc Soete, Maastricht, september 1997.
- Euregionale Ontwikkelingsvisie Limburgse Maasvallei, Provinciebesturen Belgisch en Nederlands Limburg, oktober 2004.
- Limburgovereenkomst 2005–2009, Vlaamse Regering en deputatie Provincie Limburg, Brussel, 8 juli 2005.
- Steekpact Limburg 2008–2013, RESOC Limburg, Hasselt, februari 2008.
- Versnelling en Versterking. Position paper Hoger onderwijs Limburg, Maastricht, september 2008.
- Socio-economische analyse van Limburg en haar vijf streken, POM-ERSV Limburg, Hasselt, januari 2009.
- Monitoring Limburgplan, studiedienst Vlaamse Regering, Brussel, februari 2009.
- Infrastructuur Masterplan voor de Vlaamse Waterwegen. Horizon 2014. De Scheepvaart nv, Hasselt, 2009.
- Eindrapport Marketingstrategie Acquisitiebeleid, Buck Consultants in opdracht van LRM, Zaventem, februari 2010
- Landbouw in Limburg, Boerenbond Limburg, Hasselt, maart 2010.
- Economisch rapport 2010.5, Beleidsontwikkeling Ruimtelijke Economie, POM-ERSV Limburg, Hasselt.
- Stichting Innovatie en arbeid. Sectorprofiel Werkbaar Werk, Brussel, voorjaar 2011.
- Economisch rapport 2011. 1, Zorgeconomie in Limburg, POM-ERSV Limburg, Hasselt, maart 2011.
- Studiedag Limburgse Dagverzorgingscentra. Hasselt, 26 maart 2011.
- Witboek Interne Staatshervorming, Vlaamse Regering, Brussel, april 2011.
- Een verdere invulling van de VIA Doorbraak “Innovatiecentrum Vlaanderen”? Vlaamse Regering, Brussel, mei 2011.
- Hoe Limburg Klimaatneutraal maken in 2020. Resultaten van de TACO²-studie, Frank Smeets, Provinciebestuur Limburg, Hasselt, mei 2011
- Witboek voor “Een Nieuw Industrieel Beleid voor Vlaanderen”, Brussel, 26 mei 2011.
- Economisch rapport 2011.2, Beleidsontwikkeling Ruimtelijke Economie, Arbeidsmarktbeleid, POM-ERSV Limburg, Hasselt, juni 2011.
- PACT 2020: Nulmeting. Samenvatting van de belangrijkste resultaten.
- Basisonderzoek en verzameling van standpunten opinie-makers door Policy Research, Jan Moorkensstraat 68 B-2600 Antwerpen. www.policyresearch.be

Colofon

De bestendige deputatie van de provincieraad van Limburg; Herman Reynders, gouverneur voorzitter; Marc Vandeput, Walter Cremers, Gilbert Van Baelen, Frank Smeets, Jean-Paul Peuskens, Mieke Ramaekers; leden; Renata Camps, provinciegriffier.

De werkgroep Limburg 2.24 bestond uit

Stijn Bijmens
Jean Paul Coenen
Ronald Hoebers
Herman Reynders
Marc Vandeput
Basistekst
Jean Paul Coenen

Grafisch ontwerp & typografie

Dion Boodts – Grafische Productie,
Informatie en Communicatie, provincie Limburg
Druk
Drukkerij Boonen – Hamont-Achel
Papier

Arctic Volume Ivory, 115 & 250 gr.
Clairefontaine Trophee Groen, 120 gr.

Lettertypes

Sabon Next (Jean François Porchez / Jan Tschichold)
Univers (Adrian Frutiger)
AW Conqueror Carved One (Jean François Porchez)

Oplage

500 ex.

ISBN 978 90 746 0549 6
D/2011/5857/66

Aan deze uitgave werkten mee

Bruno Bamps
Hilde Cuppens
Luc Driessen
Isabelle Doorme
An Moons
Monica Silvestrini

Limburg 2.24 steunt op een brede maatschappelijke raadpleging van ideeën en inzichten van beleidsverantwoordelijken en opinieleiders.

De interviews en materiaalverzameling zijn tot stand gekomen mede door begeleiding van Policy Research Corporation n.v.

Gecontacteerde personen in dit verband

Koen Albregts
Hassan Amaghlaou
Bart Becks
Ludo Beulen
Stijn Bijmens
Jeroen Bloemen
Jan Bloemen
Jan Boelen
Paul Boutsen
Yves Breysen
Luc Cardinaels
Caroline Celis
Hilde Claes
Willy Claes
Chris Coenegrachts

Walter Cremers
Rita De Boeck
Erwin De Bruyn
Willem Descamps
Luc De Schepper
Wim Dries
Dirk Fransaer
Liesbeth Franssen
Jo Froyen
Miranda Gijssen
Marcel Grauwels
Paul Hamm
Bart Henckaerts
Jos Hessels
Bert Kersten
Paul Kumpen
Caroline Lambrechts
Georges Lenssen
Hugo Leroi
Johann Leten
Marcel Mondelaers
Jos Peeters
Piet Stinissen
Sylvain Sleypen
Frank Smeets
Jos Stalmans
Gert Steegmans
Steve Stevaert
Joël Stockmans
Erika Thijs(+)
Guy Thuwis
Gilbert Van Baelen
Koen Van Mechelen
Hubert Vandeput
Miet Vandersteegen
Peter Vanvelthoven
Bjorn Verhoeven
Mathieu Verjans
Guido Wevers
Alain Yzermans

ISBN 978-90-746-0549-6

9 789074 605496 >

limburg.be

provincie Limburg
Universiteitslaan
3500 HASSELT, BE